Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ενας λαός ενώνεται άμα θελξη πώς δι φοβάται τήν αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυσικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ ✻ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 30 ΤΟΥ ΝΟΕΒΡΗ 1908 ✻ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2 ✻ ΑΡΙΘΜΟΣ 320

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Οἱ πολυγραπτημένοι τῶν θεῶν.

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ. Λόγοι κι' ἀντίλογοι—Ὁ φαφλατᾶς.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ. Νομισματικὰ παράξενα.

Γ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ. Γιὰ τὸν Ἐγωϊσμὸ καὶ τοὺς Ἐγωϊστὰς (συνέχεια).

Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Στὸν Κάβο (τέλος).

Κ'' Ἀπὸ τὸν Ἔξω κόσμο—Ἡ Τέχνη καὶ ἡ Ἐπιστήμη.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Βάση-Λάκης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΛΟΓΟΙ ΚΙ' ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ο ΦΑΦΛΑΤΑΣ

Τὸ παραμῦθι ποῦ εἶπε τὸ μικρὸ τ' ἀγόρι στὴ μικρούλα φίλη του ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ παραμύθια τὰ συνειθισμένα. Ὅμως γιὰ τὰ παιδάκια φάνταζε παράξενο, γεμᾶτο πόθους καὶ τρομάρες, καθὼς φαντάζουνε τὰ παραμύθια στὰ παιδιά.

Ὁ μικρός, ὀχτὼ χρονῶν παληκαράκι ξεπεταχτό, εἶχε ἀκούσῃ τὸ παραμῦθι ἀπ' τὴ γριὰ παραμυθοῦ γιαγιά του μαζὶ μ' ἄλλα πολλά. Κ' ἡ παραμυθοῦ τοῦ ἄφησε χρόνους, καὶ τοῦ ἄφησε τῶν παραμυθιῶν της τὴν κληρονομιά. Ποθητὴ καὶ πολυτίμητη στοῦ μικρέγγονού της τὴ φαντασιά.

Καὶ τώρα ἠῦρε αὐτὸς ἀκροατὴ νὰ δείξῃ τὴ σοφία του. Ἠῦρε καὶ θαμαστή. Κ' ἦταν ἡ γειτονοπούλα ἡ συνομήλικη, τῶν παιγνιδιῶν του ἡ μπιστεμένη συντροφιά.

Γονατιστή, χωρὶς πνοὴ τὸν ἀκροάστηκε ἡ μικρή. Κι' αὐτὸς περήφανος, ἀντρειεμένος, εἶπε τὸ παραμῦθι του σὰ νἆλεγε ἱστορία ἀληθινή. Τέλος, κ' ἐκείνη ποῦ τὸ πρωτάκουγε, καὶ τοῦτος ποῦ μ' ἐπίσημη φωνὴ τὸ ξεφωνοῦσε, μείνανε σιωπηλοὶ καὶ κυταζόντανε μὲ μάτια ποῦ μεγάλωσαν κ' εἶχαν ἀλλάξῃ, μ' ἕναν τρόπο, τὴ θωριά τους. Λησμόνησαν καὶ τὰ παιγνίδια κι' ὅλα τους.

Ἄξαφνα ὁ μικρὸς ἔσκυψε καὶ πῆρε τὸ σπαθάκι του τὸ ψεύτικο, ποῦ τόχε παρατήσῃ πρὶν ἀπὸ τὸ παραμῦθι παίζοντας. Ἀμίλητος, τὸ ζώστηκε μ' ὁρμή. Ἔπειτα φόρεσε τὴν περικεφαλαία τὴν ἀστραφτερὴ ἀπὸ τ' ἀσημόχαρτά της Ἀκόμα δὲ μιλοῦσε, κ' ἔδειχνε σκοπὸ μεγάλο στὴν ἀπόφασή του.

— Τί θὰ κάμῃς; δειλιασμένη τονὲ ρώτησε ἡ μικρούλα.

— Θὰ φύγω... θὰ πάω πολὺ μακρυά! Θὰ πάω στὴ χώρα τοῦ Δράκου τοῦ βασιλιᾶ!

— Ναί, ἀλλὰ θὰ βρῇ στὸ δρόμο σου ἕνα τρανὸ ποτάμι...

— Θὰ τὸ σκίσω μὲ τὸ σπαθί μου καὶ θὰ τὸ περάσω!

— Θὰ βρῇς ἕνα μεγάλο δάσος ἔπειτα, μεγάλο!...

— Θὰ κόψω ὅλα τὰ δέντρα καὶ τ' ἀγκάθια του καὶ θὰ περάσω!

— Θὰ βρῇς κ' ἕνα βουνὸ θεώρατο...

— Θὰ τὸ τρυπήσω... μὲ μιὰ χτυπιὰ θὰ κάμω δρόμο καὶ θὰ βγῶ!

— Ἔπειτα, ποῦ θὰ φτάσῃς;

— Στὸ παλάτι τοῦ Δράκου τοῦ βασιλιᾶ μὲ τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ διαμάντια...

Ἡ μικρὴ τώρα θαμπώθηκε. Μὲ μάτια ποῦ σπιθοβολοῦσαν κύτταξε τὸ φίλο της. Τὸν εἶδε σὰ θεὸ μπροσιά της. Χρεμάστηκε ἀπὸ τὸ λαιμό του, κόλλησε τὸ πρόσωπό της στὸ δικό του, κ' εἶπε:

— Ὄχι! θἀρθῶ κ' ἐγὼ μαζί σου! Μὴ μ' ἀφήσῃς μοναχή! Πᾶρε με κ' ἐμένα συντροφιά σου! Θέλω κ' ἐγὼ νὰ ἰδῶ τὸ παλάτι τοῦ Δράκου τοῦ βασιλιᾶ!

Ὁ φίλος γύρισε καὶ τὴν εἶδε προστατευτικά.

— Καλά, εἶπε, θὰ σὲ πάρω. Ἔλα κ' ἐσὺ μαζί μου.

— Τί θὰ κάμουμε ἔπειτα, ἄμα φτάσουμε;

— Θὰ μποῦμε καὶ θὰ σκοτώσουμε τὸ Δράκο τὸ βασιλιᾶ.

— Ἔπειτα;

— Θὰ λευτερώσουμε τὴν Πεντάμορφη, ποῦ τὴν ἔχει σκλαβωμένη.

— Καὶ τί θὰ τὴν κάμουμε, ἄμα τὴ λευτερώσουμε;

— Θὰ τὴν πάρω 'γὼ γυναῖκα μου, τελείωσε ὁ μικρός.

Κ' ἔβλεπε περήφανος τὴ φίλη του.

— Ὄχι, δὲ θέλω νὰ τὴ λευτερώσουμε! Θὰ τὴν ἀφήσουμε 'κεῖ σκλαβωμένη!

Ἔκλαιγε ἡ μικρούλα καὶ θύμωνε μαζί. Ὁ σύντροφός της τὰ εἶχε χάσῃ. Δὲν ἤξερε πῶς νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

— Καλά, καλά, μὴν κλαῖς. Σὲ γέλασα. Δὲ θὰ τὴ λευτερώσουμε. Θὰ τὴν ἀφήσουμε 'κεῖ σκλαβωμένη.

— Ναί, εἶπ' ἐκείνη. Κι' ἄφινε τὰ δάκρυά της νὰ λάμπουν.

Ἔπειτα εἶπε πάλι, ἀφοῦ ξεθάρρεψε:

— Λοιπόν, ἀφοῦ δὲ θὰ τὴ λευτερώσουμε, γιατί νὰ σκοτώσουμε τὸ βασιλιᾶ...

— Ναί, ἀλήθεια. Δὲ θὰ τονὲ σκοτώσουμε.

— Καὶ δὲ θὰ περάσουμε τὸ βουνὸ καὶ τὸ ποτάμι...

— Ὄχι.

— Καὶ θὰ μείνουμε 'δῶ μαζὶ κ' οἱ δυό μας...

— Ναί!

Ἡ μικρούλα χτύπησε τὰ χέρια καὶ ξεφώνησε. Καὶ χύθηκε καὶ τοῦ πῆρε τὸ σπαθὶ τοῦ φίλου της χωρὶς ἀντίσταση.

Ὁ μικρὸς ὁ φαφλατᾶς εἶχε παραδόσῃ μαζὶ μὲ τ' ἄρματα καὶ τὰ ὄνειρά του.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ

Εἶμαι παλαιὸς ἀναγνώστης τοῦ «Νουμᾶ». Κα τὸν καμαρώνω, διότι δὲν ἀφήνει κανένα ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ ἢ κοινωνικὰ ζητήματα, χωρὶς νὰ τὸ ἐξετάσῃ ἀπὸ τὴν ὀρθὴν ὄψη του, χωρὶς νὰ μᾶς πῇ τσεκουρᾶτα τὴν ἀμερόληπτη γνώμη του. Περιμένω λοιπὸν νἀκούσω τί ἰδέα ἔχει γιὰ τὸ περίφημο νομισματικὸ ζήτημα, ποὺ ἔχει καταντήσει Καλλικάντζαρος στὸν τόπο μας· κάθε Σταυροῦ φουντώνει, καὶ ξεθυμαίνει κατὰ τὰ Φῶτα. «Τοῦ Σταυροῦ καὶ δέσε, τοῦ Σταυροῦ καὶ λῦσε»—ἔλεγαν οἱ παλαιοὶ ναυτικοί μας, ὅταν ἐδούλευαν μὲ τὰ ἱστιοφόρα. Τώρα, ποὺ δουλεύουν μὲ τὸν ἀτμό, καὶ δὲν ἔχουν πολλὴν ἀνάγκη νὰ δένουν τὸν χειμῶνα, μποροῦμε νὰ τοὺς πάρουμε τὴν παροιμία τους καὶ νὰν τὴ μεταφέρουμε στὴ δημοσιογραφία. «Τοῦ Σταυροῦ ἄρχισε»...νομισματικὰ ἄρθρα, γιατὶ τότε μὲ τὴν κίνηση τῶν ἐσοδειῶν ἀδειάζουν ἀπὸ διαθέσιμα χρήματα τὰ ταμεῖα τῶν Τραπεζῶν—«καὶ τοῦ Σταυροῦ πάψε τα», γιατὶ κατὰ τὸ Γεννάρη λύνουνται τὰ κομποδέματα τῶν ἐπαρχιωτῶν καὶ τὸ χρῆμα ξαναγυρίζει στὴν πρωτεύουσα. Κάθε τέτοια ἐποχή, ὅλοι, σοφοὶ καὶ ἄσοφοι, παλαιοὶ καὶ νέοι, ὅσοι κανοῦν τὸν οἰκονομολόγο, ἔχουν πέραση ἐδῶ, καὶ λένε τὸ μακρύ τους καὶ τὸ κοντό τους. Δὲ μποροῦσε ταχα κανεὶς ἀπὸ τοὺς φίλους μας, ποὺ ἔχουνε, μὲ τὰ καινούργια φῶτα τῆς ἐπιστήμης, μελετήσει τὰ οἰκονομολογικά, νὰ μᾶς φωτίσῃ σ' αὐτὸ τὸ περίφημο νομισματικό μας ζήτημα;

Εἶμαι κ' ἐγὼ κάπως πρακτικὸς οἰκονομολόγος. Κ' ἔχω τὴν ἀστεία συνήθεια νὰ διαβάζω ὄχι μονάχα οἰκονομολογικὰ ἄρθρα, ἀλλὰ καὶ κάτι νούμερα ποὺ δημοσιεύουν τακτικώτατα οἱ ἐφημερίδες, ἂν καὶ μετρημένοι εἶναι οἱ πελάτες τους ποὺ τὰ διαβάζουν. Τὰ νούμερα αὐτὰ εἶναι αἱ «συνοπτικαὶ καταστάσεις» καὶ οἱ ἰσολογισμοὶ τῶν Τραπεζῶν. Γιὰ νὰ

καταλαβαίνω αὐτὰ τὰ νούμερα, θὰ πῆ πὼς κάτι νοιώθω ἀπὸ τραπεζικά, καὶ ἐπειδὴ ἔχουνε πολλὴ σχέση μ' ἐκεῖνα, ἀπὸ νομισματικά. Δὲν περιορίζομαι ὅμως στὰ δικά μας, κυττάζω καὶ τὰ ξένα. Κ' ἔτσι μορφώνω μιὰ τραπεζικὴ κριτικὴ—γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Ἕνα εἶδος *συγκριτικῆς κριτικῆς*—ὅπως θἄλεγε ὁ ποιητὴς Παλαμᾶς.

Οἱ κύκλοι ὅμως τῆς τραπεζικῆς κριτικῆς μου πῆγαν νὰ θολωθοῦν, τώρα τελευταῖα, μὲ τὰ ὑπέρσοφα νομισματικὰ ἀρθρογραφήματα. Ἡ στενὴ νομισματικὴ κυκλοφορία μας ἔγεινε ἀφορμὴ νἀνοιχτοῦνε οἱ οἰκονομολόγοι μας στὰ βαθυὰ νερά, καὶ ἄλλος νὰ γυρεύῃ δάνειο, ἀπὸ 80 τόσα ἑκατομμύρια, «πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τοῦ χαρτονομίσματος»· ἄλλος νὰ μᾶς πῆ ὅτι, τώρα ποὺ ἐκόντεψαν δραχμὴ καὶ φράγκο νὰ ἔρθουν ἴσα ἴσα, ἔπρεπε ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα νὰ τὸ κατεβάσῃ μέχρι τοῦ ἀρτίου καὶ νὰ τὸ κρατήσῃ ἐκεῖ· τρίτος ὅτι φταίει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ποὺ δὲν κυκλοφορεῖ ἀρκετὸ χρῆμα, γιατὶ ἔχει σκλαβωμένα κοντὰ 60 ἑκατομμύρια σὲ ὁμολογίες Ἐθνικῶν Δανείων, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τὰ κάμῃ λιανὰ καὶ νὰ δανείζῃ στὸ ἐμπόριο· τέταρτος ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν εἶναι σωστὸ νὰ κάνῃ «δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ κτημάτων» καὶ νὰ σκλαβώνῃ ἔτσι ἄλλα 72 ἑκατομμύρια, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ μποροῦσε νὰ κάνῃ προεξοφλήσεις· πέμπτος ὅτι δὲν ὑπάρχει χαρτονόμισμα στὴν ἀγορά, γιατὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν κόβει· ἄλλος ὅτι δὲν ὑπάρχει χρυσός, γιατὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τὸν ἀγοράζει (γιὰ νὰ πληρώνῃ τὰ τοκομερίδια τῶν ἐξωτερικῶν Δανείων τοῦ Κράτους), καὶ ἄλλος ὅτι πρέπει νὰ γείνῃ ἄλλη μιὰ Τράπεζα, Κτηματικὴ αὐτή, καὶ νὰ μείνῃ ἡ Ἐθνικὴ ἐκδοτικὴ μονάχα. δηλαδὴ νὰ κόβῃ χαρτονόμισμα, ἀλλὰ νὰ μὴν τὸ δανείζῃ. Αὐτὸ μάλιστα εἶτανε κἄπως ἡ ἰδέα τοῦ Γαλλου οἰκονομολόγου Μπωρεγκάρ, που θέλησε κι' αὐτὸς νὰ πῆ τὸ γιατροσόφι του.

Τέλος πάντων, ἐνῶ τὸ θέμα ποὺ συζητοῦσαν ὅλοι εἶταν ἂν ἔχουμε ἢ ὄχι ἀρκετὴ γιὰ τὸν τόπο μας νομισματικὴ κυκλοφορία καὶ ὅλοι συμφωνοῦσαν πὼς δὲν ἔχουμε ἀρκετή, γιὰ τὸν ἕνα ἢ γιὰ τὸν ἄλλο λόγο—βρεθηκε τρόπος νὰ ρίξουν οἱ περισσότεροι τὰ βέλη τους στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ νὰ πελαγώσουν τὴ συζήτηση, ἀφήνοντας νὰ ἐννοηθῆ ὅτι ἡ Τράπεζα δὲν πολιτεύεται ὅπως ἔπρεπε στὰ νομισματικὰ καὶ ὅτι, ἂν αὐτὴ ἤθελε, θὰ εἶταν λυμένο καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Δὲ βλέπω γιὰ ποιὸ λόγο ἡ τόση καταφορά. Ἂν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα στὰ νομισματικά, ὅπως καὶ σὲ κάθε ἄλλον κλάδο τῶν ἐργασιῶν της, ἔχει διαπράξει καμμιὰ παρανομία ἢ καταστρατήγηση τοῦ καταστατικοῦ της καὶ τῶν σχετικῶν Νόμων καὶ Διαταγμάτων, ὑπάρχουν βασιλικοὶ ἐπίτροποι διὰ νὰ ἐφορεύουν, ὑπάρχουν «ἐξελεγκτικαὶ ἐπιτροπαὶ» διὰ νὰ ἐξελέγχουν, ὑπάρχουν ἐπὶ τέλους οἱ μέτοχοί της νὰ ποῦνε στὸ Διοικητὴ καὶ τὸ Γενικό της Συμβούλιο: «Κύριοι, δὲ διαχειρίζεστε μὲ τιμιότητα καὶ εὐσυνειδησία τὰ χρήματά μας, φέρτε τοὺς λογαριασμοὺς καὶ κοπιάστε καὶ στὸν Εἰσαγγελέα νὰ δώσετε λόγο γι' αὐτὴ καὶ γι' αὐτὴ τὴν παρανομία ποὺ ἔχετε καμωμένη». Ὑπάρχει καὶ παραπάνω ἀπ' ὅλους τὸ Κράτος γιὰ νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὰ προνόμια, ἂν ἡ Τράπεζα κάνῃ κακὴ χρησιμοποίηση αὐτῶν τῶν προνομίων.

Γιατὶ πρέπει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νὰ μὴν ξεχνοῦμε ὅτι ἡ Ἐθνική μας Τράπεζα εἶναι: ἁπλούστατα μιὰ μετοχικὴ ἑταιρεία μὲ ἰδιωτικὰ κεφάλαια, καὶ ὄχι μὲ δημόσια κεφάλαια (ὅπως λόγου χάρη εἶναι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Βουλγαρίας). Ἐκεῖνοι λοιπὸν ποὺ τὴ διοικοῦν πρέπει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νὰ φροντίζουν γιὰ τὰ ὑλικὰ συμφέροντα τῶν μετόχων, δηλαδὴ πῶς νὰ τοὺς μοιράζουν περισσότερα κέρδη. Πάντα, ἐννοεῖται, νόμιμα κέρδη. Τράπεζα λοιπὸν ποὺ μοιράζει τὸ χρόνο 20 τοῖς ἑκατὸν κέρδη στὸ μετοχικό της κεφάλαιο, ξεπεριῶντας κι' αὐτὴ τὴν Τραπεζα τῆς Γαλλίας ποὺ μολις φτάνει στὰ 18, θὰ πῆ πὼς φροντίζει καὶ παραφροντίζει μάλιστα γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν μετόχων της· καὶ ἀπὸ ποῦ βγαίνουν αὐτὰ τὰ κέρδη, τὸ δείχνουν οἱ ἀναλυτικώτατοι ἀπολογισμοί της ποὺ δημοσιεύουνται κάθε χρόνο. Φυσικὰ οἱ μέτοχοί της εἶναι κατευχαριστημένοι μὲ αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα, καὶ θὰ εἶναι ἀκόμα περισσότερο αὔριο, ἂν τὸ μέρισμά τους γείνῃ παχύτερο.

Ἄλλο τὸ ζήτημα τώρα, ἂν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἐνῶ φροντίζει γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν μετόχων της, φροντίζει καὶ γιὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους, δείχνοντας μάλιστα ἀξιέπαινη πρωτοβουλία σὲ μερικές της ἐνέργειες, ὅπου εἶταν ἀνακατωμένα καὶ δημόσια συμφέροντα. Κι' ἀκόμα παραπάνω εἶναι ἄλλο τὸ ζήτημα, ἂν ἡ πολιτικὴ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης εἶτανε πραγματικῶς *ἐθνική* καὶ ὄχι ἁπλῶς κερδοσκοπική. Σκοπὸς κάθε ἰδιωτικῆς ἐργασίας εἶναι, καλῶς ξέρουμε, πάντα τὸ κέρδος. Δὲν πιστεύω ὅμως νὰ ἐπήγαινε γιὰ κέρδος ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ὅταν ἔσωζε τὴ Διώρυγα τῆς Κορίνθου ἀπὸ τὴν ξενικὴ κυριότητα καὶ ὅταν ἐσχεδίαζε καὶ κατώρθωνε νὰ ξετελειώσῃ τὸ νομισματικὸ συνδυασμὸ ποὺ θὰ μᾶς φέρῃ ἀσημένια δίφραγκα καὶ μονόφραγκα καὶ θὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ τοὺς χαρτένιους λιμοκοντόρους,—γιὰ νἀναφέρω μόνο δυὸ ἀπὸ τὰ τελευταῖα της, πραγματικῶς ἐθνικά, τραπεζικά της κατορθώματα. Ἀλλ' οὔτε πάλι συμφωνῶ μὲ τὸν ἄμαθο κόσμο, ποὺ νομίζει ὅτι ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία εἶτανε «δεινὸν τραῦμα κατὰ τῆς Ἐθνικῆς». Δὲν πῆρε τὸ Κράτος ἀπὸ τὰ ταμεῖα της τὸ χρυσάφι μὲ τὸ δάνειο τῆς Ἀναγκαστικῆς· τὰ πῆρε ἀπὸ τὴν τσέπη ἐμένα, ἐσένα, τἄλλουνοῦ, ὅλου τοῦ κοσμάκη· ἡ Τράπεζα εἶτανε ἁπλὸς μεσίτης ἔχει κερδίσει μάλιστα καὶ κερδίζει ἀκόμα ὄχι ὀλίγα ἀπὸ κείνη τὴ μεσιτεία της: καθαρὸ μισὸ περίπου ἑκατομμύριο τὸ χρόνο ἔχει «ὠφέλεια» ἀπὸ τὴν Ἀναγκαστική. Ἔχει μάλιστα, ἐκτὸς τούτου, ἐξαγορασμένο (ἀπὸ τὰ 1892 ἕως τὰ 1917) καὶ τὸ μερίδιο ποὺ θἄπαιρνε τὸ Κράτος ἀπὸ τὴν κυκλοφορία τῶν τραπεζογραμματίων της. Καί, νὰ μὴν τὸ ξεχνοῦμε, τὸ Κρατος ἀπὸ τὰ καθαρὰ κέρδη της παίρνει ἀσήμαντο μερίδιο· ἤ, μᾶλλον, δὲν παίρνει μερίδιο, ἀλλὰ ἕνα μικρὸ φόρο 3 τοῖς ἑκατὸ, τὸ χαρτόσημο καὶ τὸ φόρο ἐπιτηδεύματος..

Ἐδῶ χρειάζεται μιὰ *συγκριτικὴ* ἐξήγηση μὲ νούμερα. Ἔχω μερικὰ πρόχειρα. Στὰ 1907, ἡ Ἐθνική μας Τράπεζα ἔδωσε στοὺς μετόχους της καθαρὰ μερίσματα δρ. 3,900,000, καὶ τὸ Κρατος πῆρε φόρους κτλ δρ. 151,500 μοναχα Στὰ 1905, ἡ Τράπεζα τῆς Ρουμανίας ἔδωσε στοὺς μετόχους της φρ. 3,093,000 καὶ τὸ Κρατος πῆρε μερίδιο 659,000 καὶ φόρους 469,000, δηλαδὴ 1,128,000. Τὸν ἴδιο χρόνο, ἡ Τράπεζα τῆς Ἱσπανίας ἔδωσε στοὺς μετόχους της 31,500,000 *πεσέτες* καὶ στὸ Κράτος 8,352,000· ἡ Τράπεζα τῆς Πορτοραλλίας στοὺς μετόχους της 1,282,000 *κόντος* καὶ στὸ Κράτος 552,000· ἡ Τραπεζα τῆς Νορβηγίας στοὺς μετόχους 1,240,000 *κορῶνες* καὶ στὸ Κράτος 310,000· ἡ Ὁλλανδικὴ Τράπεζα στοὺς μετόχους 1,600,000 φιωρίνια καὶ στὸ Κράτος 1,033,000· ἡ Ἐθνικὴ τοῦ Βελγίου στοὺς μετόχους 7,700,000 φραγκα καὶ στὸ Κράτος 6,611,000· ἡ Τράπεζα τῆς Ἰταλίας στοὺς μετόχους 5,400,000 καὶ στὸ Κράτος 3,125,000 Ἡ Αὐτοκρατορικὴ τῆς Γερμανίας, στὰ 1906, ἔδωκε στοὺς μετόχους της 14,803,000 μάρκα, καὶ στὸ Κράτος ἐπάνω ἀπὸ τὰ

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ*)

— Κοίταξε κεῖ, κὺρ Γιάγκο! τώρα βγαίνει τὸ βαρκάκι ἀπ' τὸ λιμάνι. Ὅπως πᾶνε, σὲ τρεῖς ὧρες θὰ φτάσουνε!

— Ἄς' τους νὰ κουρεύωνται! Παράξενο πρᾶμα, νὰ θένε ὅλοι τους νὰ μοῦ κάνουνε τὸ *μπαμπᾶ*, τοῦτο θὰ κάνῃς κι ὄχι κεῖνο!

— Γιὰ τὸ καλό σ' μιλᾶνε, κὺρ Γιάγκο μ'...

— Εἶμαι γὼ σὲ θέση νὰ ξέρω τὸ καλό μου!

— Νὰ κατεβοῦμε τώρα, μὴν ἀργήσουμε!

— Γιὰ στάσου! Γιὰ ἔλεγα, βρὲ Μαριώ, πὼς θὰ φαινόταν τὸ Λουτράκι, μὰ βλέπω πὼς θὰ περάσουμε κι' ἄλλη ράχη.

— Τί λές, κὺρ Γιάγκο μ'! Ἔχουμε κι αὐτήνα κι' ἄλλ' μιά!

— Πῶ πῶ! δυστυχία μας! Δὲ μοῦ τὄλεγες, χριστιανή!

— Ἄμ τί νὰ σ' πῶ, σάματις μ' ἀρώτησες!

Τἄλλο πλάγι τοῦ βουνοῦ, πιὸ κοφτὸ καὶ πιὸ δύσκολο στὸ κατέβασμα, ἔφερνε σὲ μιὰ ρεματαριὰ ξερή, γεμάτη κοτρῶνες, ποὺ κατρακυλοῦσαν τὸ χειμῶνα πὸ τὰ βουνὰ μὲ τὰ ρέματα. Κοίτουνταν κεῖ στὰ βάθια ἡ ρεματαριὰ σκοτεινὴ κι ἄγρια, δίχως δροσιᾶς ρανίδα, δίχως πλατάνια γιὰ σκεπὴ καὶ δάφνες γιὰ στολίδι. Πέτρες κι ἀγκάθια καὶ θυμάρια τὴ γεμίζανε καὶ ποὺ καὶ ποὺ τὴν ἤσκιωναν στὶς ἄκρες κάτι πευκάκια σουφρωμένα καὶ σὰ φοβισμένα, σὰν κάποιο φύσημα θανατικὸ νὰ πέρασ' ἀπὸ κεῖθε. Θὰ κάνανε μισὴ ὥρα κι ἀπάνου νὰ κατεβοῦνε στὴ ρεματαριά, μὲ χίλια βάσανα, πότε κατρακυλῶντας στὸν κατήφορο, μὲ κίντυνο νὰ γκρεμιστοῦνε, πότε κρεμασμένοι σὲ βράχια καὶ κλαριά, ποὺ πονετικὰ δῶθε κεῖθε τοὺς ἁπλώνανε χέρια βοήθειας. Ὁ Γιάννης φαινότανε σὰν κουρελλῆς, μὲ τὰ ροῦχα του τὰ σκονισμένα, καὶ τἄσπρα του χερόκια, τὰ γυναικίστικα, ματώνανε, γεμάτα τζαγγρουνιὲς ἀπ' τἀγκάθια. Εἶτανε μεσημέρι. Ζέστη φοβερή, ποὔσκιζε τὴν πέτρα, ποὔκανε νὰ τριζουν τὰ δεντρὰ καὶ νὰ στριφογυρνᾶνε τὰ φύλλα, ξερὰ καὶ μαραμμένα, σὰ νὰ στράγγισ' ἡ πυράδα κάθε χυμὸ μεσα τους. Κάθε πηγή, κάθε βρυσοῦλα στὸ βουνὸ στέρεψε. Ἕνας πεῦκος φουντωτός, ξεπίτηδες, θαρρεῖς, στὴ ριζοβουνιὰ φυτρωμένος, ἤσκιωνε ἀπαλὰ μιανῆς στερεμένης πηγῆς τὸ βραχάκι, σὰ νὰ πολεμοῦσε μὲ καρδιὰ τὸ λιοπῦρι ποὺ τὸ κόρωνε. Χάμου, κεῖ ποὔτρεχε τὸ νερό, στὸ νοτισμένο ἀκόμα κοκκινόχωμα, ξεφυτρώσανε μικρὰ μικρὰ λουλουδάκια κόκκινα, φτωχὰ καὶ ντροπαλά, σὰ νὰ φοβοῦνταν νὰ ξεπεταχτοῦνε στὸ γενικὸ τῆς φύσης βαλάντωμα. Πάνου στοῦ πεύκου τὰ κλωνιὰ ὁ βασιλιᾶς τῆς ζέστης τραγουδοῦσε τὴ δόξα του, ὁ ξέγνοιαστος τζίτζικας! Κάτω κεῖ στὸν ἤσκιο τοῦ πεύκου στάθηκε ὁ Γιάννης ἀποσταμένος, σφουγγίζοντας τὸ καυτὸ ἱδρωτάρι ποὔλουζε τὴ φλογισμένη ὄψη του· βαρυανάσαινε, τὰ μάτια του πετοῦσανε σπίθες καὶ ταὐτιά του βουΐζανε, σὰ νὰ παράδερνε σὲ θέρμη, καὶ ξερή, κοκκαλιασμένη, κολλοῦσ' ἡ γλῶσσα στο στόμα του...

— Δὲ βαστῶ πιά, Μαριώ! Βῆμα δὲν μπορῶ νὰ κάνω! Κάτσε δῶ νὰ ξαποστάσουμε...

Πέταξε χάμου σακκάκι καὶ καπέλλο κι ἀκουμπησε στὸ βράχο νὰ ξεκουραστῆ, κοιτάζοντας τὴ Μαριὼ ποὺ στάθηκε παρέκει. Τῆς εἶχε πεσει τὸ μαντύλι κ' οἱ σγουρὲς ὁλόξανθες πλεξίδες της χυθήκανε στὶς πλάτες ὡς κάτ' ἀπὸ τὴ μέση ἀχ τῶς

*) Ἡ ἀρχή του στὸν ἀριθ. 308.

διπλά: 29,164,000. Τέλος ἡ Τράπεζα τῆς Γαλλίας, πέρσι στὰ 1907, ἔδωκε στοὺς μετόχους της 31,937.500 φράγκα καὶ στὸ Κράτος μερίδιο 7,357,142. Ἂν ἐρωτᾶτε καὶ γιὰ τὴ Βουλγαρία, αὐτὴ ἐπειδὴ ἡ Ἐθνική της Τράπεζα εἶναι δημόσιο καὶ ἀληθινὰ ἐθνικὸ ἵδρυμα, παίρνει «ἐκ τῶν κερδῶν ἅπαντα» - ὅπως συνήθιζε νὰ λέῃ ἕνας μακαρίτης δάσκαλός μου στὰ λογιστικά.

Τὰ νούμερα αὐτά, τὰ ἔβαλα γιὰ νὰ δείξω πόσο μικρὴ συμμετοχὴ ἔχει τὸ Κράτος στὰ κέρδη τῆς Ἐθνικῆς. Δὲ θὰ πῇ ὅμως αὐτὸ ὅτι φταίει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ γι' αὐτό. Ὅσο φταίει πού δὲν ἔχουμε «ὑγιὲς νόμισμα», ἄλλο τόσο φταίει ἂν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ πληρώνῃ λίγους φόρους Ἀρήνω ὅτι ἀποζημιώνει τὸ Κράτος μὲ τὸ παραπάνω ἡ σοφὴ καὶ μετρημένη, ἀλλὰ καὶ σὲ πόσα πράγματα εὐεργετικὴ βοήθεια καὶ ἐπικουρία τῆς Διοικήτεώς της. Ἂν κοί, νὰ τοῦμε καὶ τοῦ στραβοῦ τὸ δικιο, ὅταν αὐτὴ ἡ βοήθεια εἶναι τόσον πολύτιμη καὶ ἀποτελεσματικὴ καὶ τόσο τὴν ἀναγνωρίζῃ τὸ Κράτος, ὥστε νὰ προσκαλῇ στὴν κρίσιμώτερη περιπετειά του, μετὰ τὸν ἄτυχο πόλεμο τοῦ 1897, αὐτὴ τὴν Τράπεζα ἀφοῦ ὅλοι παραδέχονται ἕνα νοῦ καὶ μιὰ πρωτοβουλία ἐκεῖ μέ α στὴ διεύθυνση τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, γιὰ νὰ ξετελειώσῃ τὰ συμφέροντά καὶ νὰ ἐπιτύχῃ ἐλαφρότερους ὅρους γιὰ τὴν [illegible] Ἔλεγε τῶν οἰκονομικῶν μας, σὰ νὰ μὴ ἔχουν καὶ πολὺ ἄδικο αὐτοὶ ποὺ περιμένουν διόρθωμα καὶ θεραπεία τῶν ἀρρωστημένων νομισματικῶν μας ἀπὸ τὴν Τράπεζα πάλι τὴν Ἐθνική

Μπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ κι' αὐτὸ ἡ Ἐθνική. Ἂν θὰ τὸ κάμῃ ὅμως, θὰ ἐνεργήσῃ ὄχι μὲ τὸ σκοπὸ τοῦ κέρδους, ἀλλὰ μὲ βεβαιοῦ ζωῆς της—ζημία τῶν μετόχων της δηλαδή [illegible] τραπεζίτικα καὶ τὸν ξέρουν τὸν κανόνα: ὅσο ἀνάμαλα τὰ νομισματικά, ὅσο περισσότερο παίζει ὁ πρωτοφρονήτικος τόκος, ὅσο στενόχωρα τὰ χρηματικὰ μέτρα, τόσο μεγαλήτερα τὰ κέρδη τῶν Τραπεζῶν· ὅπου εὐκολία νομισματική, ἐκεῖ καὶ λιγώτερα τὰ κέρδη τους. Φέτος τὴν πρώτη ἑξαμηνία, μὲ τὴ νομισματικὴ γαλήνη, ἡ Τράπεζα τῆς Γαλλίας ἔδωκε φρ. 80 μέρισμα σὲ κάθε μετοχή, ἐνῶ τὴ δεύτερη ἑξαμηνία τοῦ 1907, μὲ τὴ νομισματικὴ τρικυμία τῆς Ἀμερικῆς, ἔδωκε 90. Πάει λοιπὸν νὰ πάῃ ἡ Ἐθνικὴ Τραπεζα ἐναντίον τοῦ συμφέροντός της καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ ἡ ἴδια ἢ τὸ ἄρτιο τῆς δραχμῆς, ὅπως γυρεύουν μερικοὶ μεγαλοϊδεάτες οἰκονομολόγοι μας, ἢ τὴν παγίωση τῆς ἐπικαταλλαγῆς, ὅπως ὑποστηρίζουν ἄλλοι, καθὼς νομίζω λογικώτεροι καὶ πρακτικώτεροι; Διότι παίζει ἡ ἐπικαταλλαγὴ πότε κάτω πότε ἀπάνω, εἶχε πέρσι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀπὸ τὴν ἐργασία τοῦ Συναλλάγματος καθαρὴ ὠφέλεια δρ. 950,000, δηλαδὴ τὸ ἕνα τέταρτο τῶν καθαρῶν κερδῶν της. Φέτος θὰ ἔχῃ πολὺ περισσότερα, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὸν πηδηχτὸ ποὺ χόρεψε τὸ Συνάλλαγμα ἀπὸ τὸν Αὔγουστο καὶ δῶθε. Ἂν πᾶμε τὴ Δραχμὴ στὸ ἄρτιο (καὶ μπορέσουμε νὰ τὴν κρατήσουμε ἐκεῖ), ἢ ἂν παγιώσουμε τὴν ἐπικαταλλαγή, χάνουν ἢ δὲν χάνουν οἱ μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς αὐτὸ τὸ ἑκατομμύριο;

Ἂς μὴ ζητοῦμε λοιπὸν οὔτε ἀπὸ τοὺς μετόχους τῆς Ἐθνικῆς τόσην αὐταπάρνηση καὶ αὐτοθυσία, οὔτε ἀπὸ τὴ Διοίκησή της νὰ πρωτοστατῇ σὲ μεταρρυθμιστικὰ μέτρα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πρώτη ἡ Τράπεζα θὰ βγῇ ζημιωμένη. Βεβαίως, ἂν τὸ Κράτος νομοθετήσῃ ἢ τὸ ἄρτιο—καὶ ποιός τρελλάθηκε νὰ τοῦ δανείσῃ γιὰ νὰ σηκώσῃ τὴν Ἀναγκαστική; —ἢ τὴν παγίωση τῆς ἐπικαταλλαγῆς, ἢ ἐπὶ τέλους τὴν αὔξηση τῆς κυκλοφορίας τοῦ χαρτονομίσματος, ἢ ὁποιαδήποτε ἄλλη νομισματικὴ μεταρρύθμιση, καὶ ἀναθέσῃ στὴν Τράπεζα τὴν ἐφαρμογή της, ἡ Τράπεζα, σὰ γερὴ καὶ τεχνικὰ ρυθμισμένη μηχανὴ μὲ ἄξιο καὶ συνετὸ ἀρχηγό, θὰ ἐκτελέσῃ ἄριστα τὸ ἔργο ποὺ θὰ τῆς ἀναλάβῃ. Ἀλλὰ νὰ παιτοῦμε ἀπὸ αὐτὴ καὶ πρωτοβουλίες ποὺ δὲν τῆς συμφέρουνε τῆς ἴδιας, μοῦ φαίνεται πὼς τὸ παρατραβοῦμε τὸ σκοινί. Ἄλλωστε καὶ αὐτοὶ ποὺ συζητοῦν, γιὰ ἕνα συμφέρον καὶ αὐτοὶ πηγαίνουν—ἰδιωτικὸ συμφέρον καὶ αὐτό, γιατὶ κυρίως τὰ ἰδιωτικὰ συμφέροντα θὰ ὠφεληθοῦν μὲ τὴν *ἐξυγίανση*, ὅπως λένε, τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Τὸ Κράτος ἔχει συνηθίσει μ' αὐτὴ τὴν κατάσταση καὶ βρίσκει μάλιστα τρόπο νὰ ὠφελῆται ἀπὸ αὐτή. Ρωτήστε καὶ τοὺς ἐμπόρους μὲ τὴ «μεταλλικὴ δραχμὴ» τῶν τελωνιακῶν δασμῶν.

Αὐτὰ ἤθελα νὰ πῶ, μὲ τὴν ἐλπίδα μήπως κανένας ἄλλος, ἐπιστημονικὰ φωτισμένος, βάλῃ τὰ πράγματα στὴ θέση τους καὶ μὲ φωτίσῃ καὶ μένα Ἂν μοῦ δοθῇ εὐκαιρία, ἴσως μπορέσω νὰ σᾶς κάνω λόγο καὶ γιὰ κάτι ἄλλα σχετικὰ μὲ τὰ νομισματικὰ καὶ μὲ τὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

ΟΙ ΠΟΛΥΑΓΑΠΗΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ΘΕΩΝ*)

Κ' ὕστερ' ἀπὸ τὰ χλωρὰ νεκρολούλουδα τοῦ κ. Κακλαμάνου, κ' ὕστερ' ἀπὸ τὸ χαραχτηριστικὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παππᾶ στὸ «Monde Hellénique», κ' ὕστερ' ἀπὸ τὶς ἀποκαλυπτικὲς γραμμὲς τοῦ καθηγητῆ κ. Ἀνδρεάδη, κ' ὕστερ' ἀπὸ τὶς σεμνὲς καὶ κατανυχτικὲς στροφὲς τοῦ κ. Μαλακάση, ἡ ἐντύπωση ποὺ μοῦ προξένησε ὁ θάνατος τοῦ νέου Δεληγιώργη, δὲ θὰ εἶτανε περιττὸ νὰ σημειωθῇ ἐδῶ πέρα, ὅσο χλωμὸ κι ἂν εἶναι τὸ σημείωμα. Δὲν ἔτυχε νὰ τὸν γνωρίσω, οὔτε τὴν ὄψη του νὰ συναντήσω πουθενά· καθὼς εἶχε γίνει κάποιος λόγος γιὰ κεῖνον, ἄκουσα πὼς ὁ νέος ἔστεκε μορφωμένος ἐξαιρετικά, θρεμμένος μὲ διαλεχτὲς μελέτες. Ἀγαποῦσε νὰ περνᾷ τὶς ὧρες του σκυμμένος ἀπάνου στὰ μεγάλα φιλοσοφικὰ βιβλία. Κι ἀπὸ τότε τὸν κρατοῦσε ὁ νοῦς μου.

Πάντα μπροστὰ θέλω νὰ βλέπω, καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς γερασμένους, τοῦ σεβασμοῦ τὸ λιβάνι στὰ παλληκάρια τὸ καίω. Κάτι πάντα καρτερῶ ἀπὸ τοὺς πολῖτες τοῦ μελλόμενου, κάτι ποὺ δὲν τὸ βρίσκω σὲ κείνους ποὺ περάσαν. Ἐδῶ ποὺ μιλεῖ συχνότερα καὶ πυκνότερα ἡ αὐθαδέστερη ἀμάθεια γιὰ ὅσα δὲν ξέρει, καὶ ἀλαφροΐσκιωτα ὁ μισογραμματισμένος γιὰ ὅσα δὲν ἐχώνεψε· ἐδῶ ποὺ λείπει πρὸ πάντων κάποια *φιλοσοφικὴ μόρφωση* τὸ χάρισμα δηλονότι ποὺ χρειαζεται γιὰ νὰ μιλᾷς λογικά, πλατιὰ καὶ συστηματικὰ γιὰ τὰ λογῆς ζητήματα, ὅποια γνώμη κι ἂν ἔχεις γιὰ κεῖνα, καὶ νὰ τἀγκαλιαζῆς ὅλα τὸ γίνεσθαι, νὰ ποῦμε, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, καὶ ἀκέριαι· νὰ ἕνας νέος, νὰ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ εὐεργετήσῃ, πιὸ σωστὰ ἀπὸ τοὺς διπλωματούχους τῆς ἐπίσημης εὐεργεσίας. Καὶ δὲ γελάστηκα.

Περάσαν ἀπὸ τότε χρόνια. Ἔτυχε νὰ μάθω πὼς ὁ νέος Δεληγιώργης γύρισε ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, διωρισμένος πιά, σύμφωνα μὲ τὶς σπουδές του, στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὅταν ἔξαφνα τὶς μέρες ποὺ ἑτοιμάζοταν κάποια γιορτὴ γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη ἀπὸ θαυμαστὲς τῆς τέχνης του, βλέπω στὸ «Νέο Ἄστυ» μικρὴ στήλη ἀφιερωμένη στὸ συγγραφέα τῆς «Φόνισσας» κι ἀποκάτου τὸ πρωτόβγαλτο τὄνομα *Ἐπαμεινώντας Δεληγιώργης*. Μὲ τὸ

*) Ἀναγκαζόμαστε νὰ ξανατυπώσουμε τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀπὸ τὸ περασμένο φύλλο, γιατὶ ὅλα τὰ φύλλα πουλήθηκανε καὶ ξακολουθοῦνε νὰ μᾶς ζητοῦν ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ φύλλα. Τοῦ περασμένου ἀριθμοῦ καταφέραμε νὰ κρατήσουμε στὸ γραφεῖο μόνο λίγα φύλλα γιὰ τὶς σειρές.

γυαλίζανε τὰ μεταξένια κεῖνα μαλλάκια, πῶς ἀχτιδοβολούσανε στὸν ἥλιο, σὰ φωτεινὸ στεφάνι Παναγίας! Ποτὲς ἡ Μάρω δὲν τοῦ φάνηκ' ὀμορφώτερη! Λάμπαν τὰ γλυκά της ματάκια, μιὰ λάμψη ἀσυνήθιστη, καὶ τὰ κοραλλένια χείλη σὲ δένανε μὲ τὸ μαγεμένο χαμόγελό τους! Τραντάφυλλα στὴν ὄψη της ἀνθοῦσαν κ' ἔγερνε μὲ χάρη τραντάφυλλου τὸ παρθενικό της κεφάλι, τὸ μόνο λούλουδο ποὺ στὴν τόση λαύρα φύλαξε τὴ δροσιά τ' ἀνέγγιχτη! Ποτὲς ἡ Μάρω δὲ σφάνταξ' ὀμορφώτερη!

— Τόσο δὰ πολὺ κουράστηκες, κὺρ Γιάγκο; γὼ σὲ πῆρα στὸ λαιμό μ' ποὺ σοῦδωκα κουράγιο νὰ πάρς τὰ κορφοβούνια, παιδί ἀσυνήθιστο! Νὰ μὲ συμπαθᾷς! Δὲν τὸ καλοσυλλογίστηκα ἡ φτωχιά!..

Ὁ κὺρ Γιάγκος δὲν ἄκουγε τὴ γλυκιά, χαδιάρικη, φωνούλα τῆς κοπέλλας, μὰ κοίταζε ὁλοένα, κοίταζε καὶ θάμαζε· καλέ, ποῦ εἶτανε ὡς τὰ τώρα κρυμμένο τὸ λυγερό της κορμί, ποὺ σὰ νιὸ κυπαρισσάκι λύγιζε, μὲ μέση δαχτυλίδι;

— Ἐδῶ θὲς νὰ ξαποστάσῃς, κὺρ Γιάγκο; πάρα κάτω μπορεῖ νὰ βροῦμε νερὸ καὶ ἥσκιο πιότερο...

— Ὄχι...δῶ θὰ μείνουμε· θέλω νὰ ξαποστάσω καὶ θέλω νὰ σοῦ πῶ· πολλὰ ἔχω νὰ σοῦ πῶ...

— Τί θὰ μ' πῇς;

Ἄχ πῶς μπερδεύανε στὰ χείλια τὰ λόγια του! Τὸ ἄκακο κεῖνο χαμογέλιο τῆς κόρης, ἡ ἄδολη παρθενική της ματιά, ποὺ ριχνόταν θαρρετὴ στὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, τοὔδενε τὰ χέρια, τοῦ σφκλοῦσε τὸ στόμα καὶ ξάγνιζε τὰ κολασμένα μάτια του!

— Τι θὰ μ' πῇς, κὺρ Γιάγκο;

Λίγο λίγο οἱ φλογερὲς ματιὲς τοῦ παλλικαριοῦ, ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς του, φανερὴ στὰ μπερδεμένα λόγια του, κάτι, θαρρεῖς, ξυπνήσανε στὸ κορίτσι, ποὺ δὲν εἴτανε, βέβαια, ζαβὸ νὰ μὴ μπαίνῃ εὔκολα στὸ νόημα. Κι ἀμέσως χαμηλωθήκανε ντροπαλὰ τὰ μάτια καὶ πύρωσε πιότερο ἡ ξαναμμένη ὄψη της, σὰ νὰ χύθηκε ξάφνου πάνω της ὅλο τὸ λιοπῦρι! Πῆγ' ἕνα πάτημα μακρύτερα καὶ κοντοστάθηκε σκεπτική, μὴ θέλοντας νὰ φυγῇ πρὶν αὐτὸς μιλήσῃ...

— Ἄκου με, Μαριώ μου! τότες μέρες βρισκόμαστε μαζί, γελᾶμε, παιζουμε, τραγουδᾶμε· μπορεῖς, θαρρῶ, νὰ μάνοιξῃς τὴν καρδιὰ σου λεύτερα... πές μου τὴν ἀλήθεια, Μαριώ, δὲν ἔννοιωσες ἀκόμα τί θὰ πῇ ἀγάπη;

— Γιατί μ' τὸ ρωτᾷς; παράξενα τὰ λόγια σου, κὺρ Γιάγκο!

— Κορίτσι σὰν καὶ σένα μπορεῖ νὰ μὴν ξέρῃ τὴ γλυκάδα τῆς ἀγάπης; Ποῦ πᾷς; Μαριώ μου στάσου!... μὴ φεύγῃς, καρδούλα μου!

Ἡ Μαριὼ κίνησε νὰ φύγῃ σαστισμένη, μὰ τὸ τρελλόπαιδο τὴν ἄρπαξε μ' ὁρμὴ καὶ τὴν τράβηξε σιμά του· μὲ τὸ τράβηγμα σκίστηκε στὸ λαιμὸ ἡ κεντημένη της πούκαμίσα καὶ τάφράτα της στήθια ξεγυμνώθηκαν, ἄσπρα σὰν τὸ γάλα...

— Κὺρ Γιάγκο φώναξε τώρα θυμωμένη—σὲ πῆρα γιὰ τίμιο παιδί, σ' εἶχα σὰν ἀδερφὸ καὶ θαρρεύτηκα νὰρθῶ μαζί σ' μονάχη... Ἄσε με νὰ πάω! ἄσε με!...

Πάλεψε στὰ γερὰ νὰ τοῦ ξεφύγῃ, φτωχὴ παπαρούνα τοῦ βουνοῦ, ποὺ τοῦ βορριᾶ τὸ φύσημα τὴ συνεπῆρε! Εἴτανε πολὺ δυνατὸς ὁ Γιάννης μὲ τὸ ξανθό, γλυκό του κεφάλι, ποὔμοιαζε τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ! Εἴτανε πολὺ δυνατὰ τὰ γυναικίστικά του χεράκια, τἄσπρα καὶ μαλακά, π' ὅσες φορὲς τὴν πιάνανε κρυφὴ τῆς φεραν' ἀνατριχίλα Χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ τὸ νοιώσῃ, βρέθηκε τὸ κεφάλι της στηριγμένο στὰ φλογισμένα του στήθια καὶ γλυκὰ γλυκὰ λογάκια σιγανὰ τὴ ναναρίσανε...

— Ποῦ πᾷς, μικρούλα μου, ποῦ πᾷς; μένα

ἴδιο τόνομα ἀστραποβροντοῦσε, ἐδῶ καὶ σαράντα χρόνια, πολιτικὸς ποὺ στεκότανε στὴν πρώτη γραμμὴ καὶ ποὺ συγκίνησε τοὺς παιδικούς μου τοὺς καιρούς, ὄχι μὲ τὸ πολιτικό του τὸ φρόνημα, (τότε, καὶ τώρ' ἀκόμα μὲ μέλει πολὺ λίγο γιὰ τὴ λεγόμενη πολιτική), μὰ γιὰ κάποιο χάρισμα καλλιτεχνικό, γιὰ τὴ γοητευτική του ρητορική, πιὸ πολὺ γιὰ τὴ μουσικὴ τῆς φωνῆς του, ποὺ ἔκανε τοὺς ἁπλοϊκοὺς ψαράδες, τοὺς λατρευτές του ψηφοφόρους νὰ τόνε κράζουν ἀηδόνι. Καὶ νὰ ποὺ τώρα, σὲ ἄλλο κύκλο ἰδεῶν ποὺ ἀσύγκριτα μὲ συγκινοῦν ἐμένα, ὁ νέος ἀπόγονός του, ὁ συνονόματος κι ἀπὸ τὸ ἴδιο αἷμα, σύντομα καὶ συνθετικὰ βάλθηκε νὰ μᾶς δείξη ὄχι τὸν τεχνικὸ μηχανισμὸ ποὺ κάνει τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη, ἀλλὰ μονάχα τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ βγαίνει ἀπὸ ἕνα τέτοιο ψάξιμο, τὴν ἐντύπωση ποὺ γεννᾶ ἕνα ἔργο, τάχα ἀρκετὰ γνωστὸ ὥστε νὰ μὴν εἶναι ἀνάγκη καινεῖς νἀργοπορήση στὴν ἀνάλυσή του ἐπάνω. Τὸ μικρὸ χρονογραφικὸ *πασσατέμπο* τοῦ Δεληγιώργη, δεῖγμα φωτισμένου ἐνθουσιασμοῦ, θρεμμένου μὲ τὴ γνώση τῶν ξένων καὶ τῶν πιὸ σημαντικῶν στὶς μέρες μας φιλολογιῶν τῆς Εὐρώπης· μολονότι κάπως νεανικὰ ἀποκλειστικὸ καὶ δογματικὸ στὴ φράση του. Ὅμως ἐκεῖνο ποὺ μ' ἔκαμε νὰ χαρῶ καὶ νὰ τὸν ὀνειρευτῶ τὸ νέο, σὰν ἀπόχτημα τῶν ὡραίων μας γραμμάτων ποὺ θὰ μποροῦσε μὲ τὸν καιρὸ πολύτιμα νὰ βοηθήση γιὰ τὸ ξανάνθισμα τῆς νεοελληνικῆς Φαντασίας, εἶναι ἡ δοκιμὴ μιᾶς μελέτης ἀπάνου στὸ ἔργο τοῦ μεγάλου μας ἐπικοῦ, τοῦ Καρκαβίτσα, δοκιμὴ ποὺ φάνηκε στὶς στῆλες τοῦ «Monde Hellénique». Καὶ μόνο τὸ θέμα ποὺ διάλεξε ὁ Δεληγιώργης φανερώνει τὸ δρόμο ποὺ ἴσια τράβηξε ὁ νοῦς του, σὰ νὰ εἶχε πάντα μπροστά του βαθιοχάραχτα τὰ λόγια τοῦ Taine ἀπὸ τὸν περίφημο πρόλογο τοῦ ἀθανάτου ἔργου του: «Ἕνα μεγαλόπνοο ποίημα, ἕνα ὡραῖο μυθιστόρημα, ὅσα μᾶς ξομολογιέται ὁ ὑπέροχος ἄνθρωπος, εἶναι πιὸ πολὺ διδαχτικὰ ἀπὸ σωροὺς ἱστορίες καὶ ἱστοριογράφους. Θἄδινα πενήντα τόμους νόμων κ' ἑκατὸ τόμους διπλωματικῶν ἐγγράφων γιὰ τὰ πομνημονεύματα τοῦ Σελλίνη, γιὰ τὶς ἐπιστολὲς τοῦ Ἀπόστολου Παύλου, γιὰ τὶς *Ὁμιλίες* τοῦ Λούθηρου, γιὰ τὶς κωμῳδίες τοῦ Ἀριστοφάνη...» Ὅμως εἶτανε γιὰ νὰ θαυμάση κανεὶς τὸν τρόπο ποὺ μεταχειρίστηκε τὸ θέμα του ὁ νοῦς ἐκεῖνος, δείχνοντας μὲ τοῦτο πὼς προσεχτικὰ καλλιεργούνταν, καὶ πὼς εἶτανε μπασμένος μὲ τὰ ὅλα του στὸ νόημα τῆς Τέχνης Μᾶς θύμιζε κι ἀπάνου στἄλλα πὼς ἡ κριτικὴ δὲν εἶναι, ἐνενήντα ἐνιὰ τὶς ἑκατό, πάρα μιὰ συγκριτική, καὶ πὼς ἡ ἱστορία τῆς λογοτεχνίας καθε τόπου εἶναι μαζὶ κ' ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν Ἱστορία τῆς Παγκόσμιας Φιλολογίας, καθὼς τὴν ὠνειρεύτηκε ὁ Γκαῖτε, καὶ καθὼς τώρα πρόκοψε κ' ἔγινε μιὰ ζηλευτὴ ἐπιστήμη.

Ποίηση καὶ Κριτική. Κριτικὴ καὶ Ποίηση. Νά, οἱ δυὸ κόσμοι τῆς ἀπέραντης διανοητικῆς σφαίρας, ποὺ σμίγουν ἀπὸ παντοῦ τὰ σύνορά τους, καὶ ποὺ παντοῦ θὰ βρῆς τὰ σημάδια τους. Δὲν τὴν ξέρω τὴν ἀτύπωτη ἀκόμα ποιητικὴ ἐργασία τοῦ εὐγενικοῦ νεκροῦ. Μὰ ξέρω πὼς ἡ μελέτη του γιὰ τὸν Καρκαβίτσα, ἀτέλειωτη ἀφισμένη, σὰν τὴ ζωὴ τοῦ νέου ποὺ σὰν ὅμοια ἀτέλειωτη ἔσβυσε -μᾶς ἔδωκ' ἕνα σημάδι -ὅσο μικρὸ κι ἀτιμπλήρωτο- ἑνὸς τεχνίτη τοῦ κριτικοῦ λόγου ποὺ εἴτανε διωρισμένος γιὰ μεγάλα

Καὶ μὲ τὸ θάνατο τοῦ νέου Δεληγιώργη δὲν κλαίω μόνο τἀδικοχαμένα ν' ἄτα, μήτε τὴ συντριμμένη λύρα ποὺ θὰ τὴ βάλη στην καρδιά της ἡ Τέχνη σὰ θἀρθῆ νὰ τὸν κλάψη, καθὼς μᾶς εἶπε ὁ ποιητής. Ὁ θάνατός του πιστεύω πὼς εἶναι δυστύχημα γιὰ νὰ χτυπήση κατάκαρδα καὶ τὸ δικό μας τὸ ξεχωριστὸ ἰδανικό, τὴ μεγάλη τὴν ἰδέα τοῦ ἐθνικοῦ ξανανθισμοῦ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, μὲ τὴ ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ. Καὶ μόνο μὲ τὴ σύντομη κριτικὴ δοκιμή του γιὰ τὸ συγγραφέα τοῦ «Ἀρχαιολόγου», ὁ νέος Δεληγιώργης ἔδειξε μὲ τρόπο—χωρὶς νὰ τὸ φωνάξη χτυπητὰ—πὼς δὲν τὶς ξεχωρίζει τὶς δύο οὐσιαστικώτατες μορφὲς τῆς ἴδιας ἰδέας: ἀληθινὰ ζωντανὴ Τέχνη κι ἀληθινὰ ζωντανὴ Γλῶσσα. Παράδειγμα χειροπιαστὸ κι ὁ νέος Δεληγιώργης—μαζὶ μὲ δυὸ τρεῖς ἄλλους πολύτιμους βοηθοὺς τῆς Ἰδέας μας, μ' ἐσὲ γενναῖε ἀσύγκριτε Ἴδα,—τῆς προκοπῆς τῆς Ἰδέας καὶ τοῦ ἀγάλια ἀγάλια περπατημοῦ της πρὸς τὴ νίκη, σὰ βλέπουμε πὼς ἀρχοντικὰ βλαστάρια, λεβέντες μὲ ὀνόματ' ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ τόπου, ἐξαίρετα μορφωμένοι καὶ τιμημένοι καὶ ἀνεξάρτητοι, παιδιὰ πατέρων συντηρητικῶν καὶ στὰ παραδομένα προσκολλημένων, σημαιοφόροι γίνονται μιᾶς ἐπαναστατικῆς ἰδέας, λαμπρὰ σημειώνοντας τὸ κοινωνικὸ ξετύλισμα μέσα στὰ λογῆς ἐμπόδια ποὺ δένουν τὸ δρόμο του.

Ὅμως, καλὲ νεκρέ, κι ἂν μποροῦσαν ὡς ἐσένα νὰ φτάσουν τὰ λόγια μου τοῦτα στὸν παράδεισο ποὺ στυλώθηκες τῶν μακαρισμένων λιγόζωων, ποὺ πεθαίνουνε νέοι, γιατ' εἶναι πολυαγαπημένοι τῶν θεῶν, ἴσως κάποιο κίνημα ἀνυπομονησίας θὰ τὴ χαλοῦσε τὴν πλαστικὴν ὑπεροῦσια γαλήνη σου καὶ κάποιος μορφαστὴς θὰ δίπλωνε κατεφρονετικὰ νὰ μαρμαρωμένα σου χείλη Ὅλα τὰ ζηλήματα τοῦτα καὶ τῶν ἰδεῶν τὸ μεθύσι καὶ οἱ ἔγνοιες ποὺ μᾶς ἀνταραζουν, καὶ οἱ ἀγῶνες μας καὶ τὰ ἱδρώματά μας, δὲν ἀξίζουνε μπροστὰ στὴν αἰωνιότητα ὅσο ἀξίζει τὸ καρφὶ του θανάτου ποὺ σὲ κάρφωσε. Κ' ἔρχονται ὧρες ποὺ ὁ ἄνθρωπος ὁ στοχαστικός ἀκόμα κι ὁ πάντα στρατιώτης τῆς ἐνέργειας, τὴ σιχαίνεται τὴ ζωή, καὶ δέεται μὲ τοὺς στίχους τοῦ μεγάλου ποιητῆ «πρὸς τὸ θεῖο θάνατο, νὰ τόνε σφιχτοκλείση στὴν ἀστέρινη ἀγκαλιά του, νὰ τόνε λυτρώση ἀπὸ τὶς ἀλυσίδες τοῦ Ἀριθμοῦ, του Τόπου καὶ τοῦ Χρόνου, καὶ νὰ τοῦ ξανακδώση τὴν ἀνάπαυση ποὺ τοῦ σάλεψε ἡ ζωή»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΑΗΡΩΣΙΣ

31 Δεκεμβρίου 1908

Τὸ μόνον πατριωτικὸν

Τὸ μόνον εἰλικρινὲς

Τὸ μόνον Ἑλληνικὸν

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΙΑΛΛΑΝΤΕΣ

(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιοῦνται ! δραχμὴ ἡ καθεμιὰ

στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ»

φοβήθηκες, μένα φεύγεις; δὲν ἔννοιωσες λοιπὸν ἀκόμα τὴ λαχτάρα μου;

— Εἶμαι τίμιο κορίτσι, κὺρ Γιάγκο, σὲ ξορκίζω, ἄσε με!

— Κ' ἐγὼ λοιπὸν εἶμ' ἄτιμος, ἔ; μ' αὐτὸ ἀποκρίνεσαι στὴν ἀγάπη μου;

— Εἶμαι φτωχὸ κορίτσι καὶ δὲν μπορῶ νὰ κοιτάξω τὸν ἀφέντη μου! Δὲν εἶμαι κουτή...ἄσε με!

Τὰ γλυκὰ ματάκια τοῦ κοριτσιοῦ πλημμυρίσανε δάκρυα κ' ἡ ὄψη της χλώμιανε· στριφογύρισε μιὰ ξαφνικά, νὰ τοῦ ξεφύγη, μὰ τὰ διψασμένα τοῦ παλλικαριοῦ χείλια βρεθῆκαν κολλημένα στὰ δικά της καὶ τὰ τρυφερὰ κεῖνα λογάκια, τὰ μυστικά, σὰν κρουσταλλένιο ρυάκι γοργοκυλούσανε.

—Γὼ εἶμ' ἄτιμος, ποὺ λαχταρῶ γιὰ τὴν ἀγάπη σου, ποὺ λαχταρῶ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ σὲ κάνω τέρι; Μικρούλα μου γλυκιά, καμαρωμένη μου! Μπορεῖς νὰ μὲ μποδίσης νὰ σὲ κοιτάζω γώ, νὰ σὲ βάλω στὴν καρδιά μου, νὰ σ' ἔχω καμάρι μου; Βασιλιάδες πήρανε βοσκοποῦλες ..δὲν τἄκουσες, περιστερούλα μου;... Ἕνα φιλάκι ἀκόμα κ' ἡ ζωὴ ἀγάπη 'ναι!

Ἡ Μαριὼ δὲ ζητάει πιὰ νὰ φύγη· σὰν ἀποκοιμισμένη παρατήθηκε στὰ χέρια του, ποὺ τὴ σοιχταγκαλιάζουν καὶ θαρρετὰ τρυγοῦνε τοὺς ἀνθοὺς τοῦ κόρφου της! Δίπλα κεῖ στὴ στερεμένη βρυσούλα, πάνω στὰ κόκκινα λουλουδάκια ποὺ ντροπαλὰ στὸ λιοπῦρι ξεφυτρώσανε, σπαρτάρισ' ἡ Μαριὼ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Γιάννη, τρελλοῦ στὸ μεθῦσι τοῦ πόθου του! Μαῦρα ματάκια, λαμπερά, καὶ χείλια κοραλλένια κι ἀφράτα ροδοκοκκινισμένα μάγουλα οὔλη στραγγίσαν τὴ δροσιὰ στὰ χείλια του τὰ διψασμένα! Γείρανε χάμου μαδημένα τὰ ντροπαλὰ λουλουδάκια, τὰ κόκκινα, καὶ ψηλὰ στὸ κλαρὶ ὁ τζίτζικας βούβαθηκε, στοῦ φιλιοῦ τὸν ἠχὸ παραδομένος!

ΙΒ'.

Τὴν ἄλλη μέρα, τὸ δειλινό, εἴτανε μαζωμένοι ὅλοι στὰ *Κύμετα*, μὰ ὄχι γιὰ τῆς Ὄλγας τὸ τραγούδι, οὔτε γιὰ τὸ συνηθισμένο ξόμπλιασμα. Ἡ μάννα τοῦ Γιάννη, σοβαρὴ κι ἀμίλητη, κοίταζε μ' ἀνησυχία τὸν Κάβο, σὰ νὰ μὴν ἔβλεπε τὴν ὥρα ποὺ θὰ ξεπρόβαλε τὸ βαπόρι γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὁ Γιάννης καθότανε σιμά της συλλογισμένος καὶ κάποτ' ἕνα δάκρυ πόνου κατρακυλοῦσε κρυφὰ στὰ μάτια του. Μονάχα ὁ Κώστας ἀδιάφορος, κρῦος, ὅπως πάντα, διασκεδάζε τὴν ὥρα του ρίχνοντας ψῦχες ψωμιοῦ στὰ ψαράκια.

— Πάει νὰ πῆ κανεὶς πὼς τοὺς ἔπιασ' ἀλογόμυγα - μουρμούρισ' ὁ Θόδωρος στὸ γιατρό ποὺ ρουφοῦσε κεῖ κοντὰ τὸ ναργιλέ του. —Τί διάολο! Χτὲς κάναμε τόσα σκέδια, νὰ πᾶμε στὴν Περαχώρα, νὰ πᾶμε στὸ δάσος τῆς Κινέτας, νὰ πᾶμε δῶ νὰ πᾶμε κεῖ, κόσμο νὰ χαλάσουμε! Σήμερα μαζωμένα τὰ μπαγάκια καὶ δρόμο!

— Τάκοῦς, κερα μου, τί λέει ἀπὸ δῶ τὸ παλλικάρι; ἀλογόμυγα σᾶς ἔπιασε!

— Ἔ ἄς πῆ κι αὐτός! Σὰν εἶν' ἀπ' ὄξω ἀπ' τὸ χωριὸ πολλὰ τραγούδια ξέρει!

— Καλὲ ἀφῆστέ τον, κυρία Σεβαστή! Ὁ γιατρὸς μπορεῖ νὰ χωρίση κι ἀντρόγυνα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς παραξενεύτηκα μὲ τὸν ξαφνικὸ γυρισμό σας... Δέκα πέντε λουτρὰ μονάχα, θαρρῶ, δὲν κάνατε;

— Ἀρκοῦνε δέκα πέντε. Μὲ πέντε λουτρὰ πάρα πάνω δὲ θὰ παρωμε τὸ καϊμάκι... Τί λές καὶ σύ, γιατρέ;

— Δηλαδὴ σὰ μένατε πεντέξη μέρες ἀκόμα δὲ θὰ χανόταν ὁ κόσμος!

— Ὅ,τι φέρν' ἡ ὥρα δὲν τὸ φέρνει ὁ χρόνος, γιατρέ. Εἶδες χτὲς κοντέψανε νὰ πνιγοῦνε μὲ τὶς

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα δρ. 8.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στέλλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν. Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Πλατωνικὴ καλοσύνη—Ἀχτίδες παρηγοριᾶς —Ὁ «Λαός».

ΟΧΙ πιὰ ντροπὴ σὲ κείνους ποὺ ορφανίξανε καὶ πονοκρατήσανε καὶ βρίσανε καὶ σοχλοκεφαλίψανε τὴν περασμένη Δευτέρα στὸ Πανεπιστήμιο τὴν πρώτη Ἑλληνίδα ὑφηγήτρια κ. Παναγιωτάτου. Οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀνατροφή τους δείξανε, τὴ στενοκεφαλιά τους, τὸν ψυχικό τους ραγιαδισμό. Καὶ θάτανε ἀστεῖο νὰ ζητᾶ, κανεὶς ἀπὸ ἀνθρώπους βουτημένους ἴσαμε τὸ λαιμὸ στὴν πρόληψη, νὰ νοιξοῦν τὰ μάτια τους καὶ νὰ προσκυνήσουνε μιὰ προοδευτικὴ ἀπόπειρα

Νά, λοιπὸν ὁ λόγος ποὺ δὲ μᾶς ξάφνιασε καθόλου τὸ ἄπρεπο καὶ χυδαῖο φέρσιμο τῆς φοιτηταριᾶς. Μᾶς ξάφνιασε ὅμως κάτι ἄλλο, ἀκόμα πιὸ λυπητερό, πὼς οἱ προοδευτικοὶ νέοι (γιατὶ ἔχει πλῆθος τέτοιους τὸ Πανεπιστήμιο σήμερα) δὲ μιλήσανε καὶ δὲ διαμαρτυρηθήκανε μὲ χέρια καὶ μὲ στόμα καὶ δὲν ἀποστομώσανε τοὺς ποσοδρομικοὺς συναδέρφους τους, σώζοντας ἔτσι μὲ τὴ διαμαρτύρησή τους καὶ τὸ ἠθικό τοῦ Πανεπιστημίου, ποὺ καταλαπόθηκε ἀκόμα μιὰ φορά.

Δὲ σώνει νάναι κανεὶς καλός πρέπει καὶ νὰν τὸ δείχνεις σὲ κάθε περίσταση. Κι ὅταν τὴν καλοσύνη του τὴ φυλάεις στὴ μέσα τσέπη τοῦ σουρτούκου του, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ μὴν τὴν ἔχει. Γιατὶ ἡ «Πλατωνικὴ» καλοσύνη, ἐὰν τὴν ποῦμε, δὲ χρησιμεύει σὲ τίποτα.

*

ΓΕΝΝΑΙΑ καὶ τίμια μίλησε ὅμως ὁ κ. Κυπάρισσος Στέφανος, ὁ Πρύτανης. Καὶ φωτισμένα ὁ κ. Ν Χατζηδάκης, ὁ καθηγητής Καὶ γνωστικὰ ὁ κ. Καζάζης,—καὶ δὲν ξέρουμε καὶ ποιοί ἄλλοι καθηγητὲς ἀκόμα

Νά, λοιπὸν ποὺ ἡ κ. Παναγιωτάτου ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ξεχυθοῦν κάπιες ἀχτίδες παρηγοριᾶς μεσα ἀπ' αὐτὸ τὸ μεσογρονιάτικο Μοναστήρι, τὸ βουτηγμένο στὸ σκοτάδι καὶ στὴν πρόληψη, ποὺ λέγεται Ἐθνικὸ (καὶ τοῦ ταιριάζει περίφημα ὁ τίτλος) Πανεπιστήμιο.

*

ΕΙΔΑΜΕ μὲ χαρὰ τὸ πρῶτο φύλλο τοῦ Πολίτικου «Λαοῦ». Σεμνὸ καὶ νοικοκυρίστικο φύλλο, γιομάτο ἀπὸ πληροφορίες ποὺ ἐνδιαφέρνουν ὅσους δικούς μας ζοῦνε στὴν Τουρκιά. Γι' αὐτὸ ὅλοι οἱ Τουρκομερίτες πρέπει νὰν τὸν παίρνουν τὸ «Λαό». Ἀπὸ μιὰ ἱστορικὴ μελέτη ποὺ ἀρχίνησε νὰ δημοσιεύει μαθαίνουμε πὼς ὁ Ρήγας ὁ Φερραῖος εἶταν ὁ πρῶτος νεότουρκος καὶ μὲ τὸ δράμα τοῦ Ἀρβανίτη ποιητῆ Σομῆ μπέη, τὴ «Μπέσα», μεταφρασμένη ἀπὸ τὰ Τούρκικα, θὰ μπούμε σιγὰ σιγὰ καὶ στὴν Τούρκικη φιλολογία, ποὺ ἴσαμε σήμερα εἶναι ξένη γιὰ μᾶς.

Ταχτικὸς ἀνταποκριτὴς ἀπὸ ἐδῶ εἶναι ὁ Τίμος Σταθόπουλος καὶ στὴν πρώτη, παραπολὺ ἐξυπνη, ἀνταπόκρισή του μιλάει στοὺς Πολίτες γιὰ τὴ γλώσσα, γιὰ τὸ Σαγιὰρ (ποὺ εἶναι, λέει, ὁ Ἄτλας τῆς Ἑλληνικῆς κωμῳδίας), γιὰ τὴ Μαρίκα Κοτοπούλη καὶ γιὰ τὰ ἠλεχτρικὰ τράμ.

Ὁ «Λαός» γιὰ τὴν ὥρα βγαίνει σὲ ὀχτὼ σελίδες καὶ στὸ σκῆμα τοῦ «Νουμᾶ». Μᾶς τάζει ὅμως πὼς «ἐλπίζει νὰ παρουσιασθῇ γραφικὰ μὲ τὴν τελειωτική του δωδεκασέλιδη μορφή». Τὸ καρτερεῦμε μὲ λαχτάρα καὶ μιὰ εὐκὴ ὁλόψυχη τοῦ εὐχόμαστε, νὰν τονὲ δοῦμε γλήγορα καὶ καθημερινό.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΓΩΪΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΓΩΪΣΤΑΣ*)

Μᾶς μένουν ἀκόμα τὰ τελευταῖα ἐπιχειρήματα τοῦ β' μέρους, ἐθνολογικὰ αὐτὰ καὶ βγκλιμένα ἀπὸ ταξείδια στὴν Ἰντία, στὴν Κίνα καὶ στὴν Ἀραπιά. Ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι χωρισμένοι σὲ ἀφεντάδες καὶ σκλάβους. Ὁ χωρισμὸς αὐτὸς εἶναι μιὰ μορφὴ ἀνισότητος, τὴν ὁποίαν θὰ μπορούσαμε νὰ ὀνομάσωμε ἑτεροφυλετική. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ κατακτηταὶ καθε ἄλλο παρὰ ἴσοι εἶναι μεταξύ τους, ἔχομε καὶ δεύτερη μορφὴ ἀνισότητος, μεταξὺ τῶν ἀτόμων τῆς ἴδιας φυλῆς, τὴν ὁμοφυλετική. Οἱ δυὸ αὐτὲς μορφὲς τῆς ἀνισότητος καὶ τῆς δουλείας εἶναι ἕνα κοινωνικὸ φαινόμενο, ποὺ ἔπαιξε ἀναμφισβητήτως μεγάλο ρόλο στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμα σὲ μερικὰ μέρη τὴν ἐξέλιξή του. Καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ εἶχε τὸ μέρος αὐτὸ ἦτον τόσο μεγάλη ὥστε νὰ ἐξακολουθῇ καὶ τώρα ἀκόμα νὰ πιστεύεται ὡς κοινωνικὸς νόμος κοντὰ σὲ ὅλες τὶς κοινωνίες ποὺ ὑπάρξαν ἢ ὑπάρχουν τώρα ζωϊκὲς ὅσο καὶ ἀνθρώπινες. Ἡ ἐπεξήγησις αὐτὴ εἶναι ἀποτέλεσμα κακῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος καὶ ἰδίως τῆς γενεαλογίας του, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι καὶ ἡ ἔκτασις καὶ ἡ διάρκεια του εἶναι ἀρκετὰ περιωρισμένα, ὥστε νὰ θεωρηθοῦν δίκαια ὡς ἀσήμαντα μέρη τοῦ μεγάλου συνολου τῆς ὀργανικῆς ἐξελίξεως. Καὶ ἐν πρώτοις κυτταζοντας τὰ κοπάδια καὶ τὶς κοινωνίες τῶν ζώων, βλέπομε ὅτι ἡ μὲν ὁμοφυλετικὴ δουλεια εἶναι σχεδὸν ἄγνωστη, ἡ δὲ ἑτεροφυλετικὴ πολὺ λίγο γνωστή. Ἐκτὸς τῶν μυρμηγκιῶν κανενα ἄλλο εἶδος δὲ διατηρεῖ σκλάβους. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τοὺς κοινωνικοὺς ὀργανισμούς, ὅλοι μποροῦν νὰ ὀνομασθοῦν δημοκρατικοί. Ἂν μερικὰ κοπάδια ἔχουν ἀρχηγούς, οἱ ἀρχηγοί αὐτοὶ δὲν εἶναι γιὰ νὰ λένε καὶ νὰ θένε, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὁδηγοῦν καὶ νὰ δείχνουν τὸν κίνδυνο, τὸν ὁποῖον μεγαλύτερη πεῖρα ἢ ἀνωτερη δύναμις τους ἐπιτρέπει νὰ ἀποφεύγεται καλύτερα. Ἀν ἔτσι στὶς ζωϊκὲς κοινωνίες παρατηρεῖ κανεὶς κάποιο εἶδος τῆς ἀριστοκρατίας, αὐτὸ δὲ σημαίνει ὅτι ὑπάρχουν ἀπόλυτοι ἄρχοντες καὶ αὐτοκράτορες. Οἱ μονάρχισσες π. χ. δὲ διαφέρουνε ἀπὸ τὴ βασιλισσοῦλα τους, ὅπως κατεστιμένοι οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ τὸν ἔχουν γιὰ νὰ τοὺς γεννοῦν γιοὺς εἶναι ἡ κύρια γυναῖκα ἑνὸς τοῦ κράτους. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερο κατηγορεῖται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ καὶ εἶναι ἔξοχα ἀπλοποιημένη χάρις σὲ μιὰ τελειότερη προσαρμογή. Γιατὶ ἡ μέλισσα εἶναι ἕνα ζῶο πολὺ παλαιό, ποὺ ἐμφανίζεται ἀπὸ τὴν Ἰουρασσικὴ ἐποχή, ἀρκετὰ δηλαδὴ ἑκατομμύρια χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχή, στὴν ὁποίαν ἐμφανίζονται τὰ πρῶτα ἀνθρώπινα ἴχνη. Ἡ δουλεία ἄρχισε κυρίως μὲ τὸν ἄνθρωπο, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς προοδευτικῆς ἐξελίξεως τῶν πνευματικῶν του δυνάμεων, τῶν ἐπιτεύξεων ἡ προσπαθεια εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διηυθύνθη πρὸς δύο κυρίως ὠφελιμοποιικοὺς σκοπούς: πρῶτον τὴν ἀποκαλυψι καὶ κατασκευὴ τεχνικῶν ὀργάνων ποὺ νὰ αὐξάνουν τὴ δύναμη εἴτε ἀμέσως (φυσικὰ μέσα) εἴτε ἐμμέσως (παραγωγικὰ μέσα) καὶ δεύτερον τὴ δημιουργία μύθων ποὺ νὰ ἐξαπατοῦν μὲ ὑποσχέσεις καὶ ἀπειλὲς ἢ νὰ ἐπιβάλλουν τὴ βία μὲ πλαστὰ δικαιώματα καὶ νὰ ἐξασφαλίζουν μιὰ εἰρηνικὴ καὶ ἀνέξοδη καθυποταξι καὶ ἐκμετάλλευσι. Ἡ δεύτερη αὐτὴ δύναμις ἦτον ἡ κυρία

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 319.

τρέλλες τους. Ὅπως ἤρθανε τὰ πράματα κάλλιο νὰ φύγουμε. Ἔβαλες δὰ καὶ σὺ τἀγκύλι σου νὰ μὲ φοβήσῃς, μὴ βγαίνῃς τώρα ὄξω τὴν οὐρά σου!

— Πρώτη φορά, βρὲ παιδιά, μαθαίνω πὼς ἔχω κι οὐρά, ἔτσι μὰ τὸν Ἅη Πατατάκιο, τὸ Λουτρακιώτη!

— Θέλησες νὰ φύγουμε, μαμά, κανείς μας δὲ σοῦπε ὄχι, τέλιωσε! Ἀφῆστε τώρα τὰ περίσσια λόγια, τὶς συζήτησες, τίποτα δὲ βγαίνει!—εἶπ' ὁ Γιάννης στὴ μάννα του, στενοχωρημένος, καὶ ροδοκοκκίνησε, σὰ νὰ τὸν ἔπαιρνε λίγ' ὁ θυμός.

— Θαρρῶ πὼς θυμώνεις, παιδί μου! τἀποκρίθηκε κείνη στυλώνοντας πάνω του τὰ μάτια της.

— Δὲ μένει ἄλλο, μουρμούρισ' ὁ Κώστας, παρὰ νἀρχίσετε μπρὸς στὸν κόσμο τὸν καυγά, νὰ γενοῦμε ρεζίλι!

— Ὡς τώρα, θαρρῶ, δὲ σ' ἔχω συνηθισμένο, παιδί μου, μὲ καυγάδες.

Πάνω στὴν ὥρα ἦρθε τσεχάτος κι ὁ μπάρμπα-Σταθης, φέρνοντας τὴν εἴδηση πὼς φάνηκε στὸν Κάβο τὸ βαπόρι. Κάθησε θαρρετὰ κοντὰ στὴν κυρία Σεβαστὴ καὶ τῆς εἶπε ξετσίπωτα μπροστὰ σ' ὅλους, γιὰ νἄχῃ, βέβαια, μαρτύρους.

— Τώρα θέλω κερὰ μ' νὰ τὰ ποῦμε νοικοκυρίστικα, τίμια καὶ ξεκαθαρισμένα. Τ' λόου σου, μαθές, συμπαθᾷς τὸ κορίτσι μ', τὸ ξέρω, κι ὁ γιός κιας ἀπὸ κεῖ τὸ ἴδιο, π' νἄχῃ προκοπή, μὲ τὴν εὐχή μου, κι ὅ,τι πιάσῃ νὰ γίνεται χρυσάφι!

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, κὺρ Στάθη, τοῦπ' ὁ Κώστας μὲ κατεβασμένα μοῦτρα, κάνε μας τὴ χάρη νὰ μᾶς ἀφήσῃς τώρα... Βλέπεις βαπόρι περιμένουμε, δὲν ἔχουμε καιρὸ γιὰ τέτοιες κουβέντες...

— Δὲν μπορῶ νὰ μιλήσω, κὺρ Κώττα μ', δὲν μπορῶ! Μπᾶ! Τί λόγια 'ναι τοῦτα! πάει νὰ μοῦ βαλαντώσ' τὸ κορίτσι στὰ κλάματα!

— Καλά, κὺρ Στάθη, τοῦπε ζερὰ ἡ γριά, τέλιωνε τὴν κουβέντα σου, μόνο μὴ φωνάζῃς...

— Τώρα θὰ σ' πῶ! Δὲν εἶναι μιά, δὲν εἶναι δυὸ πούπες στὸ κορίτσι μ' καὶ στὴ μάννα της πὼς θὰ γενῇ δικό σας, πὼς θὰν τὸ πάρῃς στὴν Ἀθήνα καὶ τὰ τέτοια. Χωριάτες ἀθρῶποι, γιά, εἴμαστε, μὰ κατὰ ντίπ ζᾶ, βουβάλια, δὲν εἴμαστε! Μπαίνουμε στὸ νόημα!

— Βλέπω, κὺρ Στάθη, πὼς δὲ μπῆκες καθόλου στὸ νόημα!

— Αὐτοῦνο γιὰ θέλ' νὰ μοῦ ξηγήσῃς: Λὲς νὰ πάρῃς τὸ κορίτσι μ' κ' ὕστερις φεύγετε στὰ βουβά, σὰ διωγμένι, καὶ μ' τὸ παρατᾶτε, ποὺ πάει νὰ μ' φύγ' τὸ μυαλό!

— Δὲ μοῦ λές, κὺρ Στάθη, σὲ πλήρωσα γιὰ τὶς μέρες ποὺ κάτσαμε σπίτι σας καὶ γιὰ τὴ δουλεψη ποὺ μᾶς κάνατε;

— Μὲ πλήρωσες, πῶς! καὶ μὲ καλοπλήρωσες μάλιστας!

— Ἔ ἄλλο τίποτες δὲν ἔχεις νὰ περιμένῃς ἀπὸ μένα. Εἶπα νὰ πάρω τὸ κορίτσι σου δούλα στὸ σπίτι μου μὰ μετάνοιωσα.

Δούλα εἶπες νὰ τὸ παρῃς, δούλα;

Δούλα, βέβαια. ἀμὲ τί; τί σκέφτηκες; Δὲν τὸ παίρνω ὅμως γιατὶ καὶ μικρὸ εἶναι στὰ χρόνια κι ὄμορφο κι ὁ σκατανᾶς ἔχει πολλὰ πολλάρια. Κοίταξε νὰ παντρεψῃς γλήγορα τὸ κορίτσι σου μὲ κανένα καλὸ παλλικάρι στὸ χωριό σου.

Ὁ καψερὸς ὁ μπάρμπα Σταθης γούρλωσε τὰ μάτια του σὰ χαζὸς κ' ἔδεσε τὴ γλῶσσα, πρώτη φορὰ μπαίνοντας ἀληθινὰ στὸ νόημα. Σαστισμένος, μὲ φαρμακωμένη τὴν καρδιά, τσίριξε βιαστικὰ γιὰ τὸ καλύβι του, κουνώντας τὸ χέρι του σὰ νἄβαλε νὰ φοβερίσῃ κάποιο. — Ἄχ! μωρὴ γριά, ξεμυαλισμένη, μουρμούριτε, πάει νὰ χαντακωθῇ τὸ κορίτσι μ' πανάθεμά σε!

Σ' ὅλη αὐτὴ τὴ χαρτοία τοῦ γέρο Σταθη ὁ

πηγὴ τῆς ὁμοφυλετικῆς δουλείας. Σιγὰ σιγὰ ὅμως, ἀπὸ τὶς ὠφελιμιστικὲς αὐτὲς προσπάθειες τοῦ πνεύματος, ἄρχισε νὰ ἀναπτύσσεται μιὰ νέα ἀθροιστικώτερη δύναμις, ἡ Ἐπιστήμη, καὶ νὰ χτυπάει αὐτοὺς τοὺς μύθους ἀποδεικνύοντας τὴν ἀνθρώπινη καὶ συμφεροντολογικὴ καταγωγή τους καὶ συντρίβοντας τὴν πλαστὴ ὑπεραν θρώπινη καὶ λογικὴ ἢ ἠθικὴ βάσι τους. Κι' ἂν λατρεύομε ἀκόμα τὴν Ἐπιστήμη, τὴν λατρεύομε ἀκριβῶς γι' αὐτό: γιατὶ καθορίζει μιὰ διεύθυνσι πρὸς τὴν ἀνατροπὴ αὐτῶν τῶν ψευδῶν, πρὸς τὴν καταργησι τῆς ὁμοφυλετικῆς δουλείας καὶ πρὸς τὴν ἐξίσωσι τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀτόμων, πρὸς τὴν ἐφικτὴ δηλαδὴ ἰσότητα. Ἐξ ἄλλου τὸ παραγωγικὸ πνεῦμα μὲ τὴ συνεχῆ καθυπόταξι τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἄρχισε νὰ ἀναπτύσσει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου σχετικῶς πρὸς τὸ φυσικὸ περιβάλλον, νὰ τὸ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο κτηνώδη τρόπο τῆς ζωῆς καὶ νὰ τοῦ ἀνυψώνει τὴν ἀνθρωπιστική του συναίσθηση. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν δυὸ αὐτῶν δυνάμεων μποροῦμε νὰ τὰ δοῦμε παρακολουθῶντας τὴν ἱστορία ἰδίως τὸν τελευταῖο αἰῶνα. Ποιός μπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ τὴν ὁρμητικὴ διεύθυνσι τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὰ δυὸ μεγάλα ἰδανικά, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας, καὶ τὴ συνεχῆ ἀπομακρυνσι ἀπὸ τὴ δουλεία καὶ τὴν ἀνισότητα;

Ἀλλὰ ἐδῶ εἶναι ἴσα ἴσα ποὺ οἱ ὀπαδοὶ καὶ οἱ ἀπόστολοι τῶν ἀπολυταρχικῶν ἰδεῶν δὲν ἐννοοῦν μὲ κανένα τρόπο νὰ ὁμολογήσουν ὅτι βρίσκονται στὰ πρόθυρα ἑνὸς νέου κοινωνικοῦ καθεστῶτος, ἀλλὰ ζητοῦν νὰ μᾶς πείσουν ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι συνέπειες τοῦ ἐκφυλισμοῦ (!!! τῆς ἀνθρωπότητος καὶ συμπτώματα ἐξαντλήσεως καὶ παρακμῆς. Καὶ τί εἶναι λοιπὸν ἐκφυλισμός; Ἀπλούστατα: Ὅ,τι δὲ συμφωνεῖ μὲ τὰ γοῦστα τους καὶ μὲ τὴν ἰδέα ποὺ ἔχουν περὶ προορισμοῦ. Ὁ ἄνθρωπος, μᾶς διδάσκουν, εἶναι πλασμένος νὰ φτιάνῃ αἷμα καὶ τὸ αἷμα ἔχει τὸ σκοπὸ καὶ τὴ χρησιμότητα νὰ τρέφῃ τὶς βδέλλες, αὐτὰ τὰ ὡραῖα καὶ εὐγενῆ πλάσματα μὲ τὸ μαλακὸ δέρμα καὶ τὶς κομψὲς κινήσεις. Ὅλα τὰ ἄλλα φαινόμενα εἶναι παθολογικὰ καὶ φανερώνουν ἐκφυλιστικὲς τάσεις. Καὶ γιὰ νὰ ἐνισχύσουν τὴν ἰδέα τους δημιουργοῦν μόνοι τους μερικὰ μεταφυσικὰ κατασκευάσματα, ὅπως π. χ. τὶς ἰδέες τῆς ἀπόλυτης ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος, ἐναντίον τῶν ὁποίων στρέφουν ὅλο τὸ πολεμικό μένος τους καὶ, ἀφοῦ τὶς συντρίψουν — πρᾶγμα βέβαια ὄχι δύσκολο — γελοῖν εἰς βάρος τῶν ἀντιπάλων τους. Ἀλλὰ ποιός μίλησε ὡς τώρα γιὰ ἀπόλυτες ἐλευθερίες καὶ ἰσότητες; Ἤθελα μόνον νὰ κούσω μερικὲς ἀπαντήσεις: Πρῶτον, ἡ καθυπόταξι τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἀπὸ τὴν πρακτικὴ ἐπιστήμη συνετέλεσε καὶ συντελεῖ στὴν ἀνάπτυξι τῆς σχετικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου ἢ ὄχι; Δεύτερον, ἡ καθυπόταξις τοῦ κοινωνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος, τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκει ὁ σοσιαλισμός, καὶ ἡ κατάργησις ὅλων τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἰδεολογικῶν πίστεων τοῦ παρελθόντος, ἐναντίον τῶν ὁποίων μάχεται ἡ θεωρητικὴ ἐπιστήμη, τείνουν ἢ ὄχι πρὸς τὸ μετριασμὸ τῆς ἀνισότητος καὶ τὴν ἐπίτευξι μιᾶς κοινωνικῆς μορφῆς, ἡ ὁποία δὲ θὰ ἐκμεταλλεύεται τοὺς πολλοὺς χάριν τῶν ὀλίγων, ἀλλὰ θὰ ὑπηρετῆ ὅσο τὸ δυνατὸν δικαιότερα ὅλα τὰ ἄτομα; Τρίτον, ἡ κοινωνικὴ αὐτὴ μορφὴ εἶναι ἐφικτὴ ἢ ὄχι; Τέταρτον, ἡ Ἐξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος, στὴ γενικὴ πορεία της, μᾶς παρουσιάζει ἢ ὄχι μιὰ προοδευτικὴ ἀνάπτυξι τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, μιὰ πνευματικὴ ἐπιλογὴ καὶ μιὰ τάσι πρὸς τὴν κατάργησι τῶν ἀνισοδίκων προνομίων καὶ δικαιωμάτων; Πέμπτον, ὑπάρχουν λόγοι νὰ πιστέψῃ κανεὶς ὅτι ἡ ἀνάπτυξις αὐτὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος ἔφθασε ὅλα τὰ δυνατὰ ὅρια καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει συνεπῶς θέσις γιὰ μακρύτερη ἐπέκτασι; Θαρρῶ πὼς μιλῶ μὲ ὅλη τὴ δυνατὴ προφυσικότητα. Καὶ δὲ φαντάζομαι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ βρεθῆ κανεὶς νὰ ὑποστηρίζῃ ὅτι ἡ ἀνθρωπότης τείνει πρὸς τὴν ἀνισότητα καὶ τὴ σκλαβιά. Τὸ μόνο ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ μοῦ ἰσχυρισθῆ εἶναι: ὅτι αὐτὸς ὁ δρόμος εἶναι βαρβαρος, ὅτι δὲ συμφωνεῖ μὲ τὰ γοῦστα τοῦ καὶ ὅτι θὰ προτιμοῦσε νὰ γύριζαν τὰ πράγματα πίσω στὴν ἐποχὴ τῶν Νερώνων καὶ τῶν Καισάρων ποὺ ἔσφαζαν καὶ κρεμνοῦσαν ὁποίους ἤθελαν. Ἐδῶ ἐννοεῖται ὅτι κάθε συζήτησις παύει, γιατὶ ἀρχίζει νὰ τῆς λείπῃ τὸ ἀντικειμενικὸ ἔδαφος. De gustibus non disputandum. Τὸ ὡραῖο δὲν ἔχει μέτρο καὶ τοῦτο γιατὶ ἡ πηγή του εἶναι ἐντελῶς ὑποκειμενική. Ἕνας Κάϊζερ π. χ., τὸν ὁποῖον μιὰ ὁλόκληρη ἀνθρωπότης παρακολουθεῖ σὲ ὅλες τὲς λεπτομέρειες τῶν κινήσεών του, ἕνας Πάπας, ποὺ ἀσκητεύει χριστιανικώτατα στὸ Βατικανό, ξεκοκκαλίζοντας μερικὰ ἑκατομμύρια κάθε χρόνο, ἕνας Ροκφέλλερ ποὺ ἁρπάζει τὸ ψωμὶ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων γιὰ νὰ χορτάσῃ ἕνα ἀχόρταστο πάθος του, ὅλοι αὐτοὶ βέβαια δὲ θὰ ἤτον δυνατὸν νὰ ἱκανοποιήσουν τὰ γοῦστα τους μέσα σὲ μιὰ κοινωνία, ὅπως τὴν ζητοῦν οἱ σοσιαλισταί. Ποιός θὰ τολμοῦσε νὰ τοὺς ἀδικήσῃ ἂν αὐτὴ τὴν κοινωνία τὴν ἔλεγαν πρόστυχη, ἀντιφυσική, γελοία, ἀνθρώπινη, ἄσχημη, ὀχλοκρατική; Ἀλλ' αὐτὲς ἀκριβῶς οἱ λέξεις, τὶς ὁποῖες ἴσα ἴσα μεταχειρίζονται ὅλοι οἱ ὑπέρμαχοι τοῦ ἀστυσμοῦ, ἀποδεικνύουν ἕνα ἐντελῶς ὑποκειμενικὸ τρόπο σκέψεως γεμάτο ἀπὸ προλήψεις καὶ ψέματα. Μᾶς μιλοῦν γιὰ ὡραῖα, ἄσχημα, μεγάλα, μικρά, εὐγενῆ, πρόστυχα, φυσιολογικά, παθολογικά, προοδευτικὰ καὶ ὀπισθοδρομικά, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δίνουν κάποια ἀντικειμενικώτερη ἀξία σ' αὐτοὺς τους ὅρους. Θέλει νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωση ὁ κ. Δουλεύτης νὰ τὸν πιστέψωμε ὅτι οἱ σοσιαλιστικὲς θεωρίες εἶναι *ἀρωστιάρικες (!)*, καλὰ θὰ κάμῃ νὰ μᾶς ἀναπτύξῃ μιὰ ἔννοια τοῦ φυσιολογικοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν νὰ εἶναι ἀσυμβίβαστες. Ἐφόσον δὲν τὸ κάμνει αὐτό, οἱ διαβεβαιώσεις του ἔχουν μόνον ὑποκειμενικὴ ἀξία καὶ ἕναν μόνον μποροῦν νὰ ἐνδιαφέρουν: τὸν ἑαυτό του.

Τὸ τρίτο καὶ τελευταῖο μέρος τοῦ ἄρθρου εἶναι ἀφιερωμένο ὅλο στὰ ἐθνικὰ μας ζητήματα. Γιὰ τὸν κ. Δουλεύτη αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπός. Τὸ ξεδιάλυσμα καὶ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ἀλήθειας τὰ θεωρεῖ «χαμένο καιρό». Κ ἐδῶ ἡ ἴδια πάντα κλασικὴ ἀσκαφεια. Αὐτὸ τὸ ξεσπάθωμα ἐναντίον τῆς ἀλήθειας εἶναι ἐντελῶς ὅμοιο μὲ τὸ ξεσπάθωμα ἐναντίον τῶν βιβλίων καὶ τῶν σορῶν. Ὅτι βέβαια ἡ λατρεία πρὸς τὴν ἀπρόσωπη ἀλήθεια εἶναι σὰν μιὰ μεταμόρφωση τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνστίκτου, δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθῆ κανείς. Ἐπίσης δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ ὅτι τὸ Ψέμα εἶναι αἰώνιο, ἀπεριόριστο καὶ ἀνεξάντλητο. Ἀλλὰ ὅτι καὶ ἡ Ἀλήθεια εἶναι προωρισμένη ἀνανεώνεται πάντα καὶ νὰ ἐντοπίζῃ τὸν ἀντίπαλό της, εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητο. Ὅπως τὸ χτὲς δὲ θὰ πάψῃ ποτὲ νὰ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὸ σήμερα καὶ τὸ αὔριο, οὔτε τὸ παλιὸ ἀπὸ τὸ νέο, ἔτσι καὶ τὸ Ψέμα δὲ θὰ πάψῃ ποτὲ νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια. Τὰ νέα γεγονότα εἶναι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν νέων ἀληθειῶν, ποὺ ἔρχονται νὰ καταλάβουν τὴν θέση τῶν παλαιῶν καὶ νὰ τὶς μεταμορφώσουν σὲ ψέματα. Καί, ἐπειδὴ τὰ περισσότερα γεγονότα ὑπαρχουν καὶ μποροῦν νὰ ὑπάρξουν ἀνεξάρτητα ἀπὸ μᾶς, βρισκόμεθα στὴν ἀνάγκη νὰ παραδεχθοῦμε μερικὲς ἀλήθειες ἐντελῶς ἀντικειμενικές. Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ μελέτη τῶν διαφόρων εἰδικωτέρων καὶ γενικωτέρων ἀληθειῶν δὲν εἶναι θαρρῶ ἐντελῶς «χαμένος καιρός». Ἕνας ποὺ θέλει νὰ διευθύνῃ καλὰ τὴ δράση του, ὀφείλει νὰ μελετάῃ καὶ νὰ παρακολουθῆ αὐτὲς

Γιάννης πῆγε καὶ στάθηκε παρέκει, μακριά, νὰ μὴν ἀκούῃ τίποτα. Βουρκῶσαν τὰ μάτια του, χλώμιανε κι ἀκουμποῦσε κεῖ σὲ μιὰ καρέκλα, σὰ γέρος, μὲ μιὰ μικρὴ τρεμούλα στὸ χέρι. Ὁ Θόδωρος τονὲ λυπήθηκε καὶ πῆγε κοντά του.

— Τί τρέχει, βρὲ Γιάννη; Δὲν ἔχεις πιὰ μπιστοσύνη σὲ μένα; Δὲ μοῦ λὲς τὸν πόνο σου; Τί πάθατε σήμερα;

— Κανεὶς δὲ φταίει ἄλλος· γὼ τὄχω τἄδικο, τὸ μολογάω! — μουρμούρισ' αὐτὸς σὰν παραμιλῶντας.

— Καλά, σὺ τὄχεις τἄδικο, μὰ τί ἔκανες, ἀδερφέ, δὲν μποροῦμε νὰ τὸ μάθουμε; Θύμωσε ἡ μάννα σου γιὰ τὴ φουρτούνα ποὺ τραβήξαμε;

— Εἶναι κι αὐτό... Σώπαινε, μᾶς κοιτᾶνε! Δὲν ἔχω καιρὸ νὰ σοῦ πῶ ἱστορίες... ἄμα δῆς τὴ Μαριώ, πές της, σὲ παρακαλῶ, πὼς δὲ θὰ τὴν ξεχάσω, θὰ τῆς γράφω...

— Ἔ κὺρ Θόδωρε! Συνωμοσία κάνετε;

— Καλὲ τί λέτε, κυρὰ μου! Παρακάλεσα τὸ Γιάννη νὰ μοῦ στείλῃ κάτι βιβλία πὸ τὴν Ἀθήνα.

— Καλά, καλά!

— Πόσα εἶναι, κυρά, τὰ πράματά σου, ὀχτώ; δόσε μου καὶ τὸ τζαντάκι, ἐννιά, οἱ ὀμπρέλλες δέκα. Νά το τὸ βαπόρι, ἔρχεται· φώναζε βιαστικὸς ὁ Ἀράπης, ρίχνοντας τὰ πράματα στὴ βάρκα του

— Ἔ! δόξα νἄχῃ ὁ Θεός! Εἴτανε, πιστεύω, καιρὸς νὰ φύγουμε! — εἶπ' ἡ κυρία Σεβαστή, κάνοντας τὸ σταυρό της.

— Ὁ *Ἄσσος* εἶναι τὸ βαπόρι, φώναξ' ὁ γιατρὸς κοιτάζοντας μὲ τὰ κυάλια του.

— Γλήγωρο βαπόρι καὶ καλό!

Ὄνομα πιὸ τεριαστὸ γιὰ βαπόρι τοῦ λουτροῦ δὲ γίνεται! Νά! ρώτα καὶ τὸν καφεντζῆ νὰ μάθῃς...

Ἡ κυρία Σεβαστὴ πῆγε κοντὰ στὸ γιατρὸ καὶ τοῦπε σιγανά, χτυπῶντας χαϊδευτικὰ τὸν ὦμό του:

— Ἐγώ, θαρρῶ, πιὸ πιτυχημένο εἶναι τῆς *Ἀφροδίτης!* Ἄκουσες, κὺρ γιατρέ, τὸ γέρο Στάθη πῶς μοῦ μίλησε; Τὸ κορίτσι του βαλάντωσε στὰ κλάματα, πὼς δὲν τὴν πῆρα, τζάνουμ, νύφη, νὰ συχάσουμε! Πίσω σ' ἔχω Σατανᾶ!

Ὁ γιατρὸς ἀμέσως σοβάρεψε.

— Δὲ φταίει ὁ χωριάτης, κερά μου! Σὰν ἐγείνατ' ἕνα μ' αὐτόνε κι ἄφινες τὸ παιδί σου νὰ παίζῃ μὲ τὸ κορίτσι του τρίλλιζα καὶ νὰ χοροπηδάῃ ἀπ' τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ, τί καλὸ περίμενες; Σοῦ τἄψαλα γώ, ἐδῶ ποὺ βρισκόμαστε, ναὶ ἢ ὄχι;

— Κεῖνο τὸ παλιοκόριτσο φταίει, τὸ ὑποκριτικό, ποὺ μοῦκανε τὸν Ἄη Ὀνούφρη! Εἶδες, καλέ, μέσ' στὰ χωριὰ τέτοιες πονηρίες!

— Πῶς βαστᾷς, Χριστέ μου, τὰ κεραμίδια!

— Μαλιστα, ὅπως τὸ λέω εἶναι, γιατρέ! Γὼ τἀναθρεψα τὸ παιδί μου πάντα μαζὶ μὲ κορίτσια, νὰ μὴν κάνῃ σὰ λιμασμένο στὴν ὄψη κοριτσιοῦ, νὰ ξεφεύγῃ τὶς κακοτοπιές! Εἶχα μπιστοσύνη στὴν κρίση καὶ τὴν τιμιότη τοῦ παιδιοῦ μου!

— Πάρα κάτω!

— Ἀπ' τὴν καλοσύνη μου τἄπαθα! Νὰ μὴ φανοῦμε κακοί, πὼς τοὺς περιφρονοῦμε, τοὺς καλομιλούσαμε μὰ δὲ βγήκαμε, δά, ποτὲς ἀπ' τὰ ὅρια γιὰ νὰ μοῦ λὲς τώρα πὼς γενήκαμ' ἕνα! Φώναζα καμιὰ φορὰ τὸ κορίτσι γιατ' εἴτανε ξυπνό, εἶχε χάρη καὶ τὄκανα γοῦστο· δὲν τοῦ βγῆκε, θαρρῶ, χαμένος ὁ κόπος του, σὰ μοῦκανε καμιὰ δουλίτσα!

— Ἡ ἀφεντιά σου τὄκανες γοῦστο, ἔ; Καὶ κεῖνος ὁ δόλιος ὁ γιόκας σου τί νὰ πῆ, χριστιανούλα μου; βρὲ ἄχιουρα μὲ φωτιὰ κάνουνε ποτὲς χωριό; μὰ καὶ γὼ ἀκόμα, ποὺ θέλω δοκανίκια, σὰ βρισκόμανε κοντὰ στὴ λιγερὴ μουρχότανε νὰ φωνάξω — κικιρίκι!

Ὁ γιατρὸς ἀφερημένος τόσο δυνατὰ ξεφώνισε

τὶς ἀλήθειες. Ὅσοι τὶς περιφρονοῦν καὶ νομίζουν ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ μόνο τὸ κέφι τους νὰ τὶς παραδέχονται ἢ νὰ τὶς ἀρνοῦνται, δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ εἶναι πάντα ἀνεδαφικοὶ καὶ καταδικασμένοι νὰ παρίστανται σὲ συχνὰ ναυάγια τῶν σχεδίων καὶ τῶν ὀνείρων των.

(Στἄλλο φύλλο τελιώνει)

Freïburg Γ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο ΞΕΝΟΣ

«Κι' ἂν ἔρημος στὴν ξενιτειὰ
γυρνάω, νὰ ζήσω ξέρω.
Κάνω δικό μου καὶ δικιὰ
τὴν κόρη καὶ τὸ γέρο».

Κόνεψα μουσαφίρης
Σὲ σπίτι ἀρχοντικό·
Γλεντζὲς ὁ νοικοκύρης
Κ' ἔχει κρασὶ καλό.

Ἔχει καὶ νύφη χήρα
Ποὺ στρώνει τὸ σουφρᾶ,
Στενάζει ἡ κακομοίρα,
Γι' ἄντρα θὰ κάνῃ κρά.

Τὰ μάτια δὲ σηκώνει,
Κι' ἂν τῆς κρυφομιλῶ
Γυρίζει καὶ μιλλώνει
Τρίω χρονῶ ἀρφανό.

—Καλῶς ὥρισες, κόπιασε..
Κόψε, νύφη, ψωμί»,
Κόβει, μὰ καθὼς τὄπιασε
Τῆς σειέται τὸ βυζί.

—Νύφη, κρασὶ στὸ νιό
Ρίχνει καὶ κοκκινίζει
—Κερά μου, φτάνει πιό...
Κι' αὐτὴ τὸ ξεχειλίζει.

Κ' ὕστερα σιγοπίνει
Γιομάτη μιὰ ποτήρα
—«Τοῦ μουσαφίρη!» Βίρα,
Καὶ στὸ σουφρᾶ τὸ χύνει.

Καὶ τὸ μικρὸ φωνάζει·
—«Μάνα κασὶ» Κι' αὐτὴ
Τοῦ δίνει, μὲ κοιτάζει,
Τὄπνιξε τὸ παιδί.

—Σήκω, νύφη, τὰ πιάτα.
— Σήκω, κερά, τὰ μάτια.
Σηκώνει καὶ τὰ πιάτα,
Παίζει ἐλαφρὰ τὰ μάτια...

—Ἀπόψε θὰ πάῃ γόνα,
Κούτσουρα στὴ φωτιά!
Λυγιέται σὰ γοργόνα,
Μοῦ ρίχνει μιὰ ματιά...

—Ταχειά, νύφη, θὰ φτειάξῃς
Τριφτάδες, λουκουμάδες—
—Βορρηᾶ μου νὰ λυσσάξῃς,
Μὴν πάψετε βροχάδες

Γιατ' εἶμαι μουσαφίρης
Σὲ σπίτι ἀρχοντικό,
Γλεντζὲς ὁ νοικοκύρης
Κ' ἔχει κρασὶ γλυκό.

ΒΑΣΗ-ΛΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ κ. Δημήτριος Ἀστεριώτης ἤ, μὲ τἀληθινό του τόνομα, ὁ καλὸς καὶ φωτισμένος φίλος τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὁ κ. Philéas Lebesgue, στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ Mercure de France, μιλώντας γιὰ τὰ δικά μας, δίνει σὲ δυὸ τρεῖς γραμμὲς ἕναν ὡραῖο κ' ἕνα σωστὸ χαραχτηρισμὸ τοῦ Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη. «Ὅποιος κι ἂν θέλησε - μᾶς λέει - ὁ βολταιρικὸς Ροΐδης νὰ μᾶς δείξῃ πόσο μακρυὰ ἀπὸ τοὺς κλασσικοὺς στέκει ἡ τέχνη τοῦ μεγάλου Ἠπειρώτη, ἐπηρεασμένη καθὼς εἶναι ἀπὸ τὸν Οὐγκώ, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει νὰ θεωρήσουμε τὸ Βαλαωρίτη κληρονόμο, ἀπὸ τοὺς πιὸ κοντινούς, τοῦ γέρο Ὁμήρου. Κανεὶς δὲν εἶναι ἐπικώτερος—ὄνομα καὶ πρᾶμα—ἀπὸ τὸ Βαλαωρίτη, τόσο μὲ τὸ βαθύ του αἴσθημα ὅσο καὶ μὲ τὴν εἰκονογραφική του δύναμη καὶ μὲ τὸ ὑπερέξοχο χάρισμά του νὰ ἐμψυχώνῃ καὶ τἄψυχα. Τὸ ὑλικὸ ποὺ μεταχειρίζεται εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τῶν κλέφτικων τραγουδιῶν Φυσικὴ του ἀτμοσφαῖρα ὁ ἐνθουσιασμός. Ἀπὸ τὸ ἔργο του γεννιέται μιὰ ξεχωριστὴ ἐντύπωση ρωμαντισμοῦ, μὰ ρωμαντισμοῦ αὐθόρμητου, ζωντανοῦ, ὄχι τεχνητοῦ καὶ προμελετημένου.»

*

Γιὰ τὴ «Μεγάλη Αὔρα» τοῦ Σκίπη:

«Ὁ Σωτήρης Σκίπης πρέπει νὰ χαιρετιστῇ σὰν ἕνας ἀληθινὸς λυρικός. Μιὰ δύναμη μέσα στὸ λόγο του μᾶς δείχνει πὼς ρέει στὶς φλέβες τοῦ ποιητῆ ἠπειρώτικο αἷμα. Καθὼς καὶ ὁ δίκαια ἐγκωμιασμένος ποιητὴς τῆς Ἀργοῦς (ὁ κ. Βλαστός), ποὺ τὸ ταλέντο του συγγενεύει μ' ἐκεῖνο τοῦ Swinburne (τοῦ μεγάλου Ἄγγλου ποιητῆ), κι ὁ Σκίπης τὰ ξέρει ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς τέχνης· ὅμως ἡ συγκίνησή του εἶναι ἐσωτερικώτερη, μουσικώτερη, καὶ ἀμεσώτερα ὀπτική. Ὁ Ἑρμονας εἶναι ποικιλώτερος, γιατὶ πολλὰ εἶδε καὶ πολλὰ διάβασε. Ὁ Σκίπης εἶναι πιὸ συγκεντρωμένος, κι ὁ στίχος του εἶναι σὰ νερὸ ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ τὴ ράχη τοῦ βουνοῦ ἴσα πρὸς τὴ θάλασσα. «Ἡ Μεγάλη Αὔρα» δικαιολογεῖ τὸν τίτλο της. Περνᾶνε μεσ' ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦτα ὅλες οἱ μεγάλες αὔρες τῆς ζωῆς. «Τὸ τραγοῦδι τοῦ ξένου», ἡ «Νοσταλγία», τὸ «Τραγοῦδι τοῦ Ἄρρωστου», γιομᾶτα βαθειὰ συγκίνηση, ποὺ σπανιὰ φτάνουνε σ' αὐτὴ οἱ νεοέλληνες ποιητὲς ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Κάλβου Καὶ τί λυρικὴ ἐξουσία στὴν «Κόμη τῆς Βερενίκης», στοὺς «Ρυθμοὺς τῶν δακρύων!» Ὁ Σκίπης εἶν' ἕνας ἀπ' τοὺς πρώτους ποὺ πιστύχανε, μέσα στὴ νέα γλῶσσα, νὰ ξαναβροῦνε τὴ δυναμη καὶ τὴν ὀμορφιὰ τῆς ἀρχαίας, μ' ὅλο τὸ κάτι τ' ἀλλοιώτικο, τὸ κάτι τι ρωμαντικό, στὴν καλὴ σημασία τῆς λέξης, ποὺ κρατᾶνε μεσα τους. Μουσικὴ καὶ ὄνειρο καὶ κάτι τι ἐκστατικὰ θρησκευτικὸ καὶ παθητικό· νὰ τὸ χαραχτηριστικό του γνώρισμα.»

*

Τὸν ποιητὴ Γιάννη Περγιαλίτη ὁ Ἀστεριώτης χαραχτηρίζει «νέο Βοιλέα ποὺ θὰ εἶχε γιὰ συντροφο τὸν Κρυσταλλο». Γιὰ τὰ «Τρελλὰ τραγουδια», τὴ δεύτερη σειρὰ τῶν «Ὡραίων» γράφει πως εἶναι μετρημένες μελῳδίες, κάπως ἀόριστες, καὶ κάπως μελαχολικὰ χρωματισμένες, ἐδῶ κ' ἐκεῖ λεπτὰ ξεχωρισμένες ἀπὸ τὸ ἐρωτικὸ ἢ τὸ νοσταλγικὸ ὄνειρο. Ἡ θάλασσα εἶναι κοντα, καὶ μέσα ἀπὸ τις ρίμες του, ἀντηχεῖ σὰν τραγοῦδι του· μὰ τὴ φορὰ τοῦτη τὸ γενέθλιο νησὶ καὶ τὄνειρο ποὺ ἀναβρύζει ἀπὸ κεῖνο τοῦ προμηθεύουνε τὸ θέμα του. Ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἔχει χάρη, ἀέρινος, ἁγνός. Ἕλληνας

τὸ κικιρίκι! ποὺ σ' ἔλη τὴ σκάλα τὸν ἀκούσανε καὶ σκάσανε τὰ γέλια...

— Ξημέρωσε πιά, κυρά! καιρὸς νὰ φύγουμε! Ὅσο νὰ ξαναλαλήσῃ ὁ γέρο κόκκορας πάει νὰ φύγῃ τὸ βαπόρι—φώναξ' ὁ Ἀράπης ἀπ' τὴ βάρκα του.

— Ἔλα πιά, μαμά, φώναξε κι ὁ Γιάννης· βλέπω μ' ὅλες σου τὶς βιάσες δὲν ἔχεις ὄρεξη νὰ ξεκολλήσῃς. Σένα περιμένει ὁ βαρκάρης...

— Δὲν ἔχουμε τώρα καιρό... στὴν Ἀθήνα, γιατρέ μου, τὰ ξαναλέμε. Δόξα στὸ Θεὸ δὲ μοῦγεινε καμιὰ συφορά, γιὰ νὰ χτυπῶ τὸ κεφάλι μου μὲ τοὺς χωριάτες... Παιδιαχίσια πράματα, καλέ, ποὔπρεπε νὰ πάρουν τέλος...

— Ἔ κυρά! θάρθῃς ἀπόψε; ὁ Ἄσσος σφυρίζει!

— Πάω! γιατρὲ σ' ἀφίνω γιὰ! Μὲ τὸ καλὸ νὰ σὲ ξανκιδῶ!.. Ἔχε γιά, Ζαφειρίδη μου...εἶμαι λίγο κακιωμένη μαζί σου!

— Μὲ μένα; γιατί; μὴν τύχῃ ποὺ μιλήσαμε...

— Ὤχ ἀδερφέ! φώναξ' ὁ γιατρός.—Ὅσο νὰ πάρῃς καὶ σὺ τὸ συχωροχαρτί σὰ φύγῃ τὸ βαπόρι. Ἄσ' τοὺς μὲ τὸ καλὸ νὰ πᾶνε! Στὴν Ἀθήνα τὰ ξεδιαλύνετε... Ἔχε γιά, κερα μου! Παιδιὰ καλὸ κατευόδιο!

— Σταθῆτε, κυρία Σεβαστή, νὰ σᾶς βοηθήσω...

— Ὄχι, ὄχι! Σοὔπα εἶμαι κακιωμένη! Ἔλα, Γιάννη, δὲ μὲ βοηθᾶς τὸ λοιπόν;

Ὁ Γιάννης βόηθησε τὴ μαννα του νὰ μπῇ στὴ βάρκα καὶ στὴ στιγμὴ σαλπάρανε. Μ' ὅλη τὴ λύπη καὶ τὴ σκόση ποὔχε, θρονιάστηκε, κατὰ τὴ συνήθεια του, τιμονιέρης, καπετάνιος τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, ὅπως τὸν ἔλεγ' ὁ Ἀράπης...

— Ἔχε γιά, Θόδωρε!—φώναξ' ἀπὸ μακριά, σειῶντας τὸ μαντύλι του.—Τὰ βιβλία ποὺ σοὔταξα θὰ τὰ στείλω!

— Καλό, καλό! Τὰ περιμένω!

— Ἄκου με!—τοῦ φώναξ' ὁ γιατρός, κάνοντας τὴν παλάμη του σὰν τουρμπέτα—Ὅ,τι ἄφησες σὺ θὰν τἀποσώσω γώ! Τἄκουσες, μωρέ; Θὰ βάνω τὰ δυνατά μου!

Ἡ βάρκα γοργὴ χάθηκε πὸ μπροστά τους, φτάνοντας τὸ βαπόρι. Ὁ Θόδωρος γύρισε μὲ τὸ γιατρὸ στὸ τραπεζάκι τοῦ καφενείου, στεναχωρημένος, λυπημένος, σὰν κάτι κρῦο νἄνοιωθε στὴν καρδιά του. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ γιατρός, ὁ γλεντζές, ποὺ τὸ κοροϊδευτικὸ χαμογέλιο μιὰ στιγμὴ δὲν τοὔλειπε, πρώτη φορὰ κι αὐτὸς φάνηκε ψυχρὸς καὶ συλλογισμένος. Μείνανε λίγα λεφτὰ βυθισμένοι στὶς σκέψες τους ἀμίλητοι...

— Καλὴ συντροφιὰ χάσαμε, νὰ παρ' ἡ ὀργή! εἶπε στὸ τέλος ὁ γιατρὸς καὶ σηκώθηκε νὰ φύγῃ.

— Μὰ πές μου, ἀλήθεια, γιατρέ, πῶς φύγαν ἔτσι βιαστικά; Ξέρεις χτές, στὸ γυρισμό μας ἀπ' τὸ Φανάρι, τράβηξα μὲ τὴ βάρκα ἴσα στὸ Λευτράκι, δὲ βγῆκα στὸν Κάβο, νὰ ἰδῶ τί γίνεται. Νὰ σᾶς πῶ εἶχε καὶ δίκιο ἡ γριά, γιατὶ μὲ τὴν ἀργοπόρια μας θὰ βγῆκ' ἡ ψυχή της. Θἄγινε, πιστεύω, καμιὰ σκηνὴ στὸ σπίτι μὲ τὸ Γιάννη!..

— Ὄχι, ἀδερφέ! Στὸ δρόμο Γιάννης καὶ Μαριὼ κάνανε τὶς σκηνές! Δικολοκατεργάρη καὶ σύ, ποὺ μοῦ κάνεις πὼς δὲν καταλαβαίνεις! Τί ἄνεμο, μωρέ, τὸν ἀφήσατε νὰ γυρίσῃ μονάχος μ' ἕνα ὄμορφο κορίτσι; Θὰ τἄφινε, τἄχατες, νἀγιάτῃ;

— Τὸν ἀφήκαμε, λεει; χαλάσαμε τὸν κόσμο νὰ τὸν πάρουμε μαζί μας καὶ δὲν ἤθελε. Μπορούσαμε, σὰ μικρὸ παιδί, νὰ τόνε δέσωμε; Δὲν τὸ ξέρετε, τώρα, τὸ γενάτι τοῦ Γιάννη; Τοῦ μπῆκε, σώνει καὶ καλά, νὰ γυρίσῃ πεζός, νὰ πάρῃ τὰ κορφοβούνια. Ἔπειτα κ' ἡ σιουτουρδα κείνη μονάχη της προσφέρθηκε νὰ πᾶν ἀντάμα!

— Λές νὰ τἄχαν μαλημένα;

ἀπό καλή φατσα, μὲ τα μάτια γυρισμένα πρὸς τὴν Ἰωνία τοῦ Σολωμοῦ.»

*

Γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῆς γαλλικῆς μεταφρασης δυό του διηγημάτων ἀπὸ τὸν κ. Jean Dargos, ὁ κ. Lebesgue, σημειώνει δυό ὀνόματα ποὺ ὅσο μεγαλα καὶ διαφορετικὰ κι ἂν εἶναι, πάντα ἔχουνε περισσὴ ἀναλογία μὲ τὴν ὀμορφιὰ τοῦ ἔργου ἐκείνου. Νεοέλληνα Δοστογιέφσκη τὸν ὀνομάζει, καὶ τὸ χριστιανικὸ στοιχεῖο τῆς ψυχῆς τοῦ συγγραφέα τοῦ «Φτωχοῦ Ἁγίου» καὶ τῆς «Ψυχῆς» τὸν κάνει σωστὰ νὰ θυμηθῇ τὸ Βερλαίν «Γέβουα, λέει, τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη ἔχει τὸ ἐλατώματα του δὲν ἔχει τὴν κίνηση τῆς ζωῆς ποὺ δείχνεται στα ωραία διηγήματα τοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη, (καὶ τάνο μου ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τοῦ «Μαρίνου Κονταρᾶ» μεταφρασμενου γαλλικά, τώρα τελευταῖο, ἀπὸ τὸν Hubert Pernot), μήτε τὴν εἰκονογραφικὴ δύναμη τοῦ «Ζητιάνου» τοῦ Κερκαβίτσα. Ἀλλὰ τὸ ἔργο εἶναι γοητευτικὸ σαν ἀνθισμένο μονοπάτι στὴν ἀκρογιαλιά.» Κατὰ τὸν κ. Lebesgue τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη συγγενεύει μὲ τὸ διηγηματογραφικὸ ἔργο τοῦ Βικέλα. Στὸ θάνατο τοῦ Βικέλα ἀφιερώνει χαρακτηριστικὲς γραμμές. Μὰ ἔχει λάθος ὅταν γραφῇ πὼς ὁ «Λουκὴς Λάρας» εἶναι γραμμένος σὲ γλῶσσα δημοτική.» Καὶ μιλώντας, ἀπάνου σὲ ἄλλα καὶ γιὰ τὴν «Κληρονομιὰ» τοῦ Βαρλέντη ἐπαινεῖ τὴ δύναμη τοῦ λόγου τοῦ συγγραφέα καὶ τὴ φωτιά του τὴν πατριωτική. Ὁ Γάλλος κριτικὸς βρίσκει πάντα ἕνα καλλόγο γιὰ ὅσους ἐργαζονται διανοητικὰ καὶ δουλεύουνε γιὰ τὸν πλουτισμὸ καὶ τὸ δυνάμωμα τῶν ὡραίω μας γραμμάτων.

*

Τελευταῖα εἶδε τὸ φῶς καὶ βιβλίο ὁλόκληρο γιὰ τὸ Philéas Lebesgue συνθεμένο ἀπὸ τὸν κ. P-M-Gahisto, ποὺ πλατιὰ καὶ βαθιὰ μᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ συγγραφέα καὶ ξεδιπλώνει μπροστὰ στὰ μάτια μας τὴν ψυχή του. Μὰ γιὰ τὸ βιβλίο του ἐλπίζουμε πὼς θὰ μιλήσῃ ξεχωριστὰ κάποιος συνεργάτης τοῦ «Νουμᾶ».

Κ**

— Δὲν τὸ πιστεύω. Δὲν εἴτανε πρᾶμα προμελετημένο, ξαφνικὰ τ' ἀποφασίσανε. Μένα τὸ κορίτσι μοῦ φαίνεται καλὸ κι ἀγαθὸ κι ὅ,τι ἔκανε τὸ κανε μ' ἀθωότη, μὴ βάζοντας κακὸ στὸ νοῦ του.

— Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς στὸ δρόμο προσευκὲς ὁ Γιάννης δὲν τὴ μάθαινε! Ὅπως ἔμαθα κινήσατ' ἀπὸ τὴ Βουλιαγμένη μεσημέρι Σεῖς μὲ τὴ βάρκα, δίχως παννί, κάνατε τὸ δρόμο σὲ δυόμισι ὧρες· κεῖνοι μὲ τὰ πόδια, ὅπως λὲν οἱ ντόπιοι, ἔπρεπε νἄρθουν τὸ πολὺ πολὺ μιάμισι ὥρα πιὸ ὕστερα, κι ὅμως μᾶς ἤρθανε βράδυ, κοντὰ ὀχτώ, μ' ἀναμμένα τὰ φῶτα. Γιατί; τί διάολο κάνανε;

— Ζέστη ἔκανε, μείνανε, φαίνεται, κάπου νὰ ξαποστάσουνε...

— Βρὲ τί νὰ ξαποστασουνε, ζαβέ, γέροι εἶτανε; Σὲ μένα τώρα τὰ λὲς αὐτά; Κεῖνοι φτάσανε κ' οἱ δυὸ σὰν ἀλαλιασμένοι, σὰ μεθυσμένοι, μπερδεύανε τὰ λόγια τους καὶ δὲν ξέρανε πῶς νὰ τὰ μπαλώσουν. Ἔβλεπες στὰ μάτια τους τὸ φταίξιμο! Ἡ γριὰ δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ γελαστῇ, τἄνοιξε τὰ στραβά της. Γὼ εἴμανε κεῖ γυρίζει καὶ μοῦ λέει Φεύγουμε δίχως ἄλλο αὔριο, ἀντιλογίες δὲν ἔχει!.. Νὰ σοῦ πῶ γὼ δὲν τὴν πίστεψα, μὰ κείνη τόπε καὶ τόκανε, σωστὴ διαολογυναίκα... Πάω, γιά σου! Ἔφταιξε κ' ἡ κυρὰ Σεβαστὴ μὰ κ' οἱ παππαδιὲς λαθεύουνε!

— Γιά σου, γιατρέ μου. Γὼ θὰ πάω ἴσα μὲ τὸν Κάβο νὰ ἰδῶ τί γίνεται.

— Ἄ! σὲ θέλω! Βάλε καὶ σὺ τἀγκύλι σου...

ΟΛΟΤΙ ΘΕΑΕΤΕ

— Τὸ δεύτερο ἄρθρο ἀπὸ τὴν κριτικὴ σειρὰ ποὺ λογοριάζει νὰ γράψει ὁ κ. Κωστῆς Παλαμᾶς θἄναι «ἡ Ἰδέα τῆς γυναίκας» καὶ θὰν τἀρχινήσουμε στὸ «Νουμᾶ» ὕστερ' ἀπὸ ἕνα δυὸ φύλλα.

— *Ἐνεννήντα ἕξη* μέρες, μωρολόγησε μέσα στὴ Βουλή, ξόδιασε ὁ κ. Παπαμιχ. γιὰ νὰ συντάξει τὴν ἔκθεσή του γιὰ τὰ διδακτικὰ βιβλία. ἐνῶ οἱ κριτές, λέει, ξοδιάσανε ἑξὴ μῆνες. Γιὰ φανταστῆτε!

— Στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ Σμυρνιοῦ «Ἐργάτη» (ἀριθ. 16) διαβάσαμε ἕνα ἔξοχο ἄρθρο γιὰ τὸν Τουρκικὸ στρατό, ποὺ ἀνακατώθηκε, φαίνεται, σὲ κάτι ἀντισυνταγματικὰ καμώματα. Νά, καὶ μερικὰ κομάτια ἀπ' αὐτὸ τὸ ἄρθρο:

—"«Φωνάζετε γιὰ σεβασμὸ πρὸς τοὺς Νόμους, γιὰ Σύνταγμα, γιὰ Ἐλευθερίες καὶ Ἰσότητες. Μὰ ποιός θὰν τὰ φυλάξει αὐτὰ ὅφοῦ σεῖς πρῶτοι μᾶς δείχνετε τὸ κακὸ παράδειγμα;

— «Δουλεύουμε καὶ πληρώνουμε φόρους γιὰ στρατό. Μὰ τὸ στρατὸ τονε θέλουμε νὰ φυλάξει τὸ Ἔθνος ἀπὸ τοὺς πραγματικοὺς ἐχθρούς του κι ὄχι νὰ μᾶς κάνει ρεκλάμα μὲ τὰ ντουφέκια καὶ τὶς σαχαράκες του». Ἔτσι μιλοῦν τὰ πολιτικάτα καὶ οἱ ἀληθινὲ λεύτερες ψυχές.

— Ἔχουμε ὅμως κ' ἕνα παράπονο μὲ τὸ Σμυρνιὸ «Ἐργάτη» καὶ τοῦ τὸ λέμε. Στὸ ἴδιο φύλλο ποὺ δημοσιεύει αὐτὸ τὸ ἔξοχο ἄρθρο, δημοσιεύει ἀπὸ τὸ «Νουμᾶ» τὸ «Σουλτανόπουλο» τοῦ Βλαχογιάννη, δίχως νὰ λέει ποιανοῦ εἶναι κι ἀπὸ ποῦ τὸ παίρνει; Τέτια ἄτοπα νὰ μὴν τὰ ξανακάνει.

— Πολιοῦνται χρυσοβαμένα βλὴ ἡ σειρὰ τῆς «Πανδώρας», τῆς φιλολογικῆς «Ἑστίας» καὶ τοῦ «Παρνασσοῦ». Ὅποιος θέλει μπορεῖ νὰ ζητήσει πληροφορίες ἀπὸ τὸ γραφεῖο μας.

— Στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰ δημοσιέψουμε κριτικὴ τοῦ Πέτρου Βασιλικοῦ γιὰ τὸ καινούριο βιβλίο τοῦ κ. Βλαστοῦ «Στὸν ἥσκιο τῆς συκιᾶς».

—"Ἔχει πεῖ τόσα καὶ τόσα ἴσαμε τώρα ὁ κ. Παπαμιχα κτλ. μέσα στὴ Βουλή. Τὰ κατάφερε ὅμως, ὕστερ' ἀπὸ χρόνια καὶ χρόνια ποὺ ἀνεμορητορεύει, νὰ πεῖ καὶ μιὰ γνωστικὴ κουβεντα, μικρούτσικη, τοσηδά, τὴν περασμένη Τρίτη στὴ Βουλή:

— Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα (φώναξε μὲ ἱερὴ ἀγανάχτηση) ὅτε καὶ ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ θὰ ἐκλέγῃ διὰ τὰ διδακτικὰ βιβλία κριτὰς μαλλιαρούς.

—"Ο,τι προφήτεψε ὁ «βαθύφρων καὶ σώφρων βουλευτὴς» θὰ γίνει γλήγορα κ' ἔτσι ὁ κ. Παπαμιχ. δὲ θὰ μείνει «μετὰ Χριστὸν προφήτης».

—Καὶ μιὰ χρυσὴ κουβεντούλα τοῦ κ. Παναγιωτοπούλου ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ συνεδρίαση:

— «Ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος εἶναι βεβαίως ἀκόλουθος τῶν ἰδεῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι διωρίσθησαν ἀγροφύλακες τῶν ἐθνικῶν ἀγαθῶν καὶ οἱ ὁποῖοι ἐθεώρησαν μαλλιαρὰ τὰ ποιήματα τοῦ Βηλαρᾶ καὶ τὸν Ἐθνικὸν Ὕμνον.»

Καὶ παρακάτου:

— «Ἐὰν ὑπάρχει κλάδος πλημμελέστατος, οὗτος εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις καὶ δὴ ἡ δημοτική.»

—Τὰ ἴδια κοπανάμε καὶ λείς τόσα χρονια.

— Γιομάτο ζωὴ καὶ δύναμη τὸ «Μέλλον», ποὺ τὴν περασμενη Κυριακὴ βγῆκε καὶ τὸ δεύτερο φύλλο του. Αἱ «ἀόχαι καὶ τὸ πρόγραμμά του, ἡ «Ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος» καὶ ἡ εἰσαγωγὴ γιὰ τὸ «Κεφάλαιον» τοῦ Κάρλ Μάρξ, καθὼς καὶ τὸ ἄλλα ἄρθρα του τὸ δείχνουνε φύλλο προοδευτικὸ ποὺ ἔρχεται νὰ ρίξει φλόγα φῶς στὸν κοσμο τῶν ἰδεῶν. Γιὰ στολίδι, πάνω πάνου στὸ φύλλο του, ἔχει τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ «Ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» καὶ φαίνεται πὼς αὐτὰ τὰ λόγια θὰν τἀχει μοτο γιὰ στολίδι. Τὰ συγχαρίκια μας στὸν κ. Κόκκινο, τὸ διευθυντή του.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. *Ὑπερ* Σμυρν. Λάβαμε τὴ συντρομή σου 1908 κ' εὐχαριστοῦμε.—κ' *Ἐρρίκερ* στὸ Βόλο. Προχτες λάβαμε τὴ συντρομὴ τοῦ κ. Ἀντριάνου καὶ τοῦ τὴ στέλνουμε.—κ. κ. *Ρωσ.* στὸ Χαρτούμ καὶ *Νικολ* στὸ Κάιρο Σᾶς στείλαμε προχτὲς τὸ βιβλίο τοῦ κ. Βλαστοῦ.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΑΡΧΑΟΙ

Ἀγαπητὲ Νουμᾶ,

Μὲ τρανὴ μου χαρὰ ἔμαθα- πιστεύω κι' ὅλοι οἱ δικοί μας - τὴν ἔδρυση τοῦ νέου Βολιώτικου σκολειοῦ.

Μὰ στὸ τελευταῖο φύλλο σου, διαβάζοντας τὸ γράμμα τῆς Ἠγερίας, εἶδα τὶς κακόλουθες γραμμές: «*Καὶ οἱ Ρωμιοποῦλες στὸ «Σκολειὸ τῆς ἐγγονοῦλας μου» νἀκοῦνε τοὺς Δεμοτζοῦς νὰ τοὺς μιλᾶνε γιὰ Σολωμὸ καὶ γιὰ Ψυχάρη καὶ νἀν τοὺς διαβάζουν τὸ Γκαῖτε καὶ τὸ Σαξπήρο. . . .κτλ.*» Δὲ θἄτανε τἀχατες καλύτερα, ἂν ἔγραφε ἔτσι: «. .*νἀν τοὺς μιλᾶνε γιὰ τὸν Ὅμηρο καὶ τὸ Σοφοκλῆ, γιὰ τὸ Σολωμὸ καὶ τὸν Ψυχάρη, γιὰ τὸ Γκαῖτε καὶ τὸ Σα ξπήρο...*»; Γιατί μοῦ φαίνεται πὼς δὲν πρέπει νὰ παραβλέψουμε στὴν παιδεία μας τὸν ἀρχαῖο κόσμο, ἐμεῖς οἱ νεοέλληνες, οἱ δημοτικιστές. Ἂς πάρουμε παράδειγμα τοὺς Ἐβρωπαίους.

Ἄλλο τώρα τὸ ζήτημα, ἂν τὸ σημερνὸ σκολειό, ἀποκλειστικό, μωρὸ καὶ ἀεροκοπανιστό, μᾶς βυθίζει στὴν κάλπικη ἀρχαιομανία καὶ μᾶς νοθεύει τὴ ζωή· Φταίει ὁ τρόπος, τὸ σύστημα.

Ἂς ἀγκαλιάσουμε τὴ Ρωμιοσύνη, ἂς δυναμώσουμε τὸ νοῦ μας μὲ τοὺς ξένους, ὅμως ἂς μὴ ξεχνάμε μήτε τὴ σοφία, μήτε τὴν ὀμορφιὰ τῶν παλιῶν

Παντοτινὰ δικός σου

ΑΕ ΠΑ

Μόνο τἀχτένιστα, τὰ μπερδεμένα μαλλια της ποὺ δῶθε κεῖθε σὰ μεθυσμένα πέφτανε, ἀρχίσαν παιχνίδια μ' ἕνα σιγανὸ ἀγεράκι ..

— Ἐδῶ εἶσαι, καημένη Μαριώ, καὶ δὲ σὲ εἶδα; Γιατί κλαῖς, παιδί μου; τί ἔπαθες; τί γενῆκαν οἱ δικοί σου;

— Παράτα με στὸ χάλι μου, κὺρ Θόδωρε! Εἶμαι δυστυχισμένο κορίτσι ..

Σηκώθηκε μὲ κόπο, σὰ γριά, κοίταξε μιὰ κατὰ τὸ Κανάλι κ' ἔφυγε γιὰ τὸ σπίτι της, χωρὶς νὰ τοῦ πῇ ἄλλο λόγο. Κείνη τὴν ὥρα τὸ βαπόρι περνοῦσε τὸ Κανάλι κ' οἱ ἄκρες μοιαχὰ τῶν καταρτιῶν φαινόντανε· σὲ λίγο χαθήκανε κι αὐτὲς καὶ μόνο καπνὸς ἀπόμενε γιὰ στερνὸ τοῦ Γιάννη σημάδι!

Πέρα, στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ, βασιλεύει ὁ ἥλιος. Μισέβοντας σὲ τόπους μακρινούς, στὰ πέρατα τοῦ Κόσμου, ζύγωσε μὲ πόθο στὴ γῆς, νὰ τὴ γλυκοφιλήσῃ. Μὲ τὸ φιλὶ τῆς σκόρπισε στὰ τρυφερά της στήθια ρόδα καὶ τριαντάφυλλα καὶ γιούλια καὶ τριφύλλια Χαμογελάει ὁ οὐρανὸς καὶ ντροπαλὸς ἁπλώνει χρυσὸ σεντόνι πάνω τους, π' ὁλοῦθε γῦρο ἀστράφτει! Ὁ ἥλιος πίσω ἀπ' τὸ βουνὸ βασίλεψε καὶ πάει, μὰ ἡ δόλια γῆς, ποὺ τὸ φιλὶ ποτὲ δὲ λησμονάει, ἔρμη σὲ λίγο δέρνεται καὶ στοῦ καημοῦ τὴ λαύρα πετάει τὰ στολίδια της καὶ ντύνεται στὰ μαῦρα...

ΤΕΛΟΣ